

Att leva i land och stad

- ett djupare perspektiv på inkomst-
fördelning

AgriFood Economics Centre

Att leva i land och stad – ett djupare perspektiv på inkomstfördelning

Martin Nordin

För mer information kontakta:
Martin Nordin 046 222 07 90
E-mail: martin.nordin@agrifood.lu.se

AgriFood Economics Centre
Box 7080
220 07 Lund
SWEDEN
<http://www.agrifood.se>
Martin Nordin
Rapport 2020:2

Förord

En livskraftig landsbygd med goda levnadsvillkor kan bidra till en hållbar tillväxt i hela landet. En viktig aspekt för en utveckling där människor väljer att bo kvar på landsbygden eller flytta dit är de inkomster som befolkningen på landsbygden har. Ökade inkomstskillnader mellan stad och land gör det mindre attraktivt att bo på landsbygden och riskerar att bidra till en allt snabbare urbanisering.

Att studera utvecklingen i inkomster i Sveriges ur ett stad och land perspektiv ger viktiga insikter om en faktor som kan vara viktig för att förklara landsbygdens relativa utveckling över tid och huruvida skillnaderna mellan stad och land ökar eller minskar. Tidigare studier av inkomstskillnader fokuserar på kommuner eller län, där det finns en risk att utvecklingen domineras av kommunens huvudort och därmed inte belyser skillnader inom kommunen ur ett stad och land perspektiv. Den här rapporten studerar inkomstskillnader utifrån befolkningstäthet i mindre områden inom kommuner och städer vilket ger en mer nyanserad bild av skillnaderna mellan tätbefolkade och glest befolkade delar av landet. Rapporten belyser även olika möjliga drivkrafter bakom förändringar i inkomstskillnader så som kapitalinkomster och utbildning.

Fredrik Wilhelmsson

Sören Högård

Lunds universitet

Sveriges lantbruksuniversitet

Lund, juni 2020

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

FÖRORD	3
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	5
SAMMANFATTNING	7
1 INLEDNING	9
2 TIDIGARE FORSKNING OCH METODER FÖR ATT MÄTA REGIONAL OJÄMLIKHET	11
2.1 Ekonomisk Teori	11
2.2 Empiriska studier som studerar regional ojämlikhet	12
3 DATA OCH VÅR RANGORDNING AV SVERIGE UTIFRÅN LAND-STAD	15
3.1 Bostadsdata på rutnätsnivå	15
3.2 Vår metod för att dela in Sverige i land och stad	18
3.3 Hur redovisar vi skillnader mellan land och stad?	24
4 RESULTAT AV LAND-STAD JÄMFÖRELSEN	25
4.1 Beskrivning av inkomstojämlikheten i disponibel inkomst mellan land och stad	25
4.2 Förklaring av inkomstojämlikheten i disponibel inkomst mellan land och stad	28
<i>Betydelsen av kapitalinkomster</i>	28
<i>Betydelsen av skillnader i sysselsättning och skillnader i inkomster mellan den sysselsatta och icke-sysselsatta befolkningen</i>	29
<i>Betydelsen av skillnader i förvärvsinkomster</i>	32
<i>Sammanfattning av faktorerna som förklarar land-stad skillnaden i disponibel inkomst</i>	35
4.3 Betydelsen av att rangordna Sverige efter årlig täthet eller efter täthet år 2017	35
5 ANDRA PERSPEKTIV PÅ LAND-STAD JÄMFÖRELSEN	37
5.1 Jämförelse av täta område i Malmö och Göteborg, gentemot täta område i Stockholm	37

5.2	Skillnader i utbildning, andel utlandsfödda och arbetsrelaterade inkomster	39
5.3	Utvecklingen för en specifik kohort uppdelat på kvarboende och inflyttade	42
6	AVSLUTANDE DISKUSSION	45
7	SLUTSATSER	47
	REFERENSER	49
	APPENDIX	51

Sammanfattning

Tidigare forskning som framförallt jämför inkomstskillnader mellan Sveriges kommuner och mellan län finner att den regionala inkomst-
ojämlikheten ökat. Om utvecklingen delvis beror på en större skillnad
mellan land och stad är dock oklart. Inkomstskillnaden mellan en lands-
bygdskommun och en tätortskommun beror i hög utsträckning på in-
komstskillnader mellan tätorterna i de båda kommuntyperna och inte
på inkomstskillnader mellan landsbygd och stad.

Den här rapporten analyserar explicit inkomstskillnaden mellan land
och stad för perioden 1990-2017. Rapporten rangordnar hela Sverige ut-
ifrån en land-stad dimension. Baserat på rangordningen kan vi sedan
undersöka inkomstojämlikheten mellan olika delar av landet och för
olika inkomstmått. Exempelvis kan befolkningen i de mest glesa områ-
dena i Sverige jämföras med befolkningen i Sveriges mest urbana om-
råden.

Resultaten visar att disponibel inkomst faller tydligt med gleshet och för
Sveriges glesa delar (där 15% av befolkningen bor) är den disponibla
inkomsten jämfört med riket cirka 10% lägre. Gapet har ökat med cirka
5% sedan början på 1990-talet. För förvärvsinkomster är gapet större,
cirka 20%, vilket tyder på att skattesystemet och de sociala trygghets-
och transfereringssystemen utjämnar skillnaderna i förvärvsinkoms-
terna mellan land och stad.

Resultaten ovan bygger på en jämförelse av, exempelvis, Sveriges 5%
mest glesa befolkning över tid (men där de geografiska områdena änd-
ras över tid). Jämförs istället Sveriges 5% mest glesa område år 2017
(men där storleken på befolkningen ändras över tid) finner man ett
större fall i disponibel inkomst över tid: ca 10-15% för Sveriges mest
glesa område jämfört med riket. Slutsatsen från dessa båda jämförelser
är viktig: för de kvarboende på den mest glesa landsbygd har den dis-
ponibla inkomsten fallit kraftigt jämfört med riket, men samtidigt har
urbaniseringen gjort att Sveriges idag mest glesbefolkade befolkning

bor på mindre perifera platser och påverkas därför mindre av landsbyg-
dens negativa faktorer.

Rapportens främsta slutsats är att skillnader mellan land och stad fram-
förallt drivs av den ekonomiska utvecklingen i centrala Stockholm. För
Sveriges 5% mest tätta områden – uteslutande centrala områden i Stock-
holms län – har de disponibla inkomsterna ökat relativt riket från 15%
högre i början av 90-talet till runt 50% högre efter 2015. Inget annat om-
råde i Sverige – varken andra delar av Stockholm eller centrala delar av
Göteborg och Malmö – finner man en liknande utveckling. Vad som
mest påminner om centrala Stockholms utveckling är utvecklingen i
andra delar av Storstockholm (10% av befolkningen); men här har gapet
relativt riket endast ökar från 10% till 16% över tid. Ökningen i dispo-
nibel inkomst för centrala Stockholm beror på ökade kapitalinkomster
(under hela perioden 1990-2017), ökade förvärvsinkomster (under 90-
talet) och att de arbetsrelaterade inkomsterna minskat mindre i Stock-
holm än i resten av riket (efter 2005). Det uppstår även en inkomstskill-
nad efter 2006 som vi inte kan förklara men som sannolikt beror på jobb-
skatteavdraget och en minskad fastighetskatt.

Studier för andra länder visar på en liknande utveckling för världs-
metropoler såsom London, New York och Paris. Våra resultat tyder på
att Stockholm tycks ingå i denna exklusiva grupp av metropoler. Ut-
vecklingen för dessa metropoler antas bero på en koncentration av god
infrastruktur, kapital och högproduktiva individer; en så kallad aggro-
merationseffekt som ger effekter som är större än summan av faktorer-
nas samlade betydelse för den ekonomiska tillväxten.

Sammanfattningsvis finner vi att den regionala ojämlikheten beror dels
på utvecklingen i Sveriges mest glesa områden, och dels på utveck-
lingen i centrala Stockholm. För resten av Sverige (där 70% av Sverige
befolkning bor) förklaras den disponibla inkomsten mycket lite av var
man bor i Sverige: detta gäller både för 1990 och 2017.

1

Inledning

Inkomstjämligheten har ökat i Sverige sedan 1980-talet. Även om de flesta OECD länder fortfarande har en högre ojämlikhet än Sverige så har den relativa ökningen varit större i Sverige. En dimension av ojämlikheten som lyfts som en viktig förklaring till den växande politiska polariseringen vi ser i Europa och USA är den regionala ojämlikheten – den mellan land och stad. I Storbritannien och USA antas Brexit (Ottaviano, 2019) respektive Trumps valvinst (Telegraph, 2016) delvis bero på den ökande klyftan mellan land och stad.

En hög regional ojämlikhet riskera att påverka individens ekonomiska möjligheter och välmående. I förlängningen kan detta få konsekvenser för möjligheten till tillväxt, sysselsättning och social inklusion utanför tätortsområden/storstadsområden. För att möta de växande skillnaderna mellan stad och landsbygd behövs mer kunskap – dels om hur de regionala skillnaderna ser ut och dels hur de har förändrats över tid.

Men trots att landsbygdens utveckling är en prioriterad politisk fråga¹ så finns det få studier som undersöker den regionala ojämlikheten i detalj. Tidigare forskning undersöker främst den regionala ojämlikheten genom att jämföra skillnader i inkomster mellan exempelvis kommuner eller län (se exempelvis Enflo och Rosés, 2015; Regeringens proposition, 2003; OECD, 2016). Medan Enflo och Rosés (2015) finner att den regionala ojämlikheten i BNP per capita har ökat mellan Sveriges län under perioden 1980-2010 så finner en regeringsproposition (2003), som redogör för ojämlikheten i disponibel inkomst mellan Sveriges kommuner mellan 1990 och 2002, ingen ökad ojämlikhet. I en grov uppdelning av

¹2015 tillsattes en parlamentarisk landsbygdskommitté med uppdrag att lämna förslag på en sammanhållen nationell politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. 2017 kom kommittén med sitt slutbetänkande.

Sveriges regioner finner inte heller OECD (2016) att den regionala ojämlikheten ökat mellan 1995 och 2014. Resultatskillnaden beror på hur man definierar regioner och skillnader i metod. Studier tenderar att antingen jämföra regioner utan att definiera vad som är land och stad (Enflo och Rosés 2015; Regeringens proposition, 2003) eller definiera regionerna utifrån mycket grova land-stad indelningar (OECD, 2016). Dessa ansatser riskerar att missa olika aspekter av ojämlikheten mellan land och stad.

Den här rapporten använder en mycket ambitiös ansats för att klassificera hela Sverige utifrån en land-stad dimension. Genom att klassificera Sverige i mycket små grannskap (ca 210 000 grannskap i hela Sverige)² och utifrån befolkningstätheten i en större cirkel runt grannskapet kan vi rangordna hela Sverige utefter en land-stad dimension baserat på befolkningstäthet. Vi kommer visa att rangordning ger en mycket rimlig uppdelning av Sveriges grannskap utifrån ett stad-land perspektiv. Utifrån rangordningen kan vi sedan undersöka inkomstjämligheten mellan olika delar av landet och för olika inkomstmått. Exempelvis kan befolkningen i de mest glesa områdena i Sverige jämföras med befolkningen i Sveriges mest urbana områden. Vi försöker även förklara förändringen i inkomstjämlighet mellan land och stad och studera andra relevanta utfall, såsom utbildning och andel utrikesfödda, som kan påverka polariseringen i Sverige.

Vi undersöker också hur resultaten påverkas av att vi låter rangordningen variera mellan åren beroende på hur Sveriges befolkning fördelar sig för varje enskilt år mellan 1990 och 2017 eller använder befolkningsläget 2017 som utgångspunkt för analysen. En annan utgångspunkt är att jämföra befolkningen utifrån om de är kvarboende landsbygdsbor och stadsbor eller om de är inflyttade landsbygdsbor och stadsbor.

²Rutor på en 250*250m (för tätorter) eller 1000*1000m (för landsbygd) nivå.

2

Tidigare forskning och metoder för att mäta regional ojämlikhet

2.1 Ekonomisk Teori

Ett visst mått av ojämlikhet mellan land och stad är oundvikligt. Att inkomsterna är högre i staden än på landsbygden beror på ett flertal ekonomiska och geografiska faktorer som inte går att utjämna. Exempelvis kommer infrastruktur och tillgången till kapital och arbetskraft sannolikt vara bättre i staden. Men givet de olika förutsättningarna hur förväntas ojämlikheten mellan land och stad skall se ut?

När ett land blir rikare förväntas ojämlikheten mellan regioner inledningsvis öka enligt ekonomisk teori, men därefter minska i takt med att arbete och kapital förflyttar sig inom landet (Barro och Sala-i-Martin 1991). När kapital och arbetskraft söker sig från fattiga regioner till rika där avkastningen på kapital och arbete förväntades vara högre minskar skillnaden mellan regioner. Nyligen har även en annan effekt börjat uppmärksammas som påverkar skillnaden mellan regioner: globaliseringen innebär en ökad handel som förväntas leda till lägre löner för lågutbildad arbetskraft i höginkomstländer. Globaliseringen kan därför innebära att fattigare regioner med en stor andel lågutbildad arbetskraft kan halka efter rikare regioner. Även tidigare välmående regioner, både urbana och rurala, har visat sig påverkas av globaliseringens effekter (Moretti 2013; Autor, Dorn och Hanson, 2013; Venables, 2018). Exempelvis visar Autor, Dorn och Hanson (2013) att USA:s handel med Kina innebär högre arbetslöshet och lägre löner i regioner med en stor andel importkonkurrerande tillverkningsindustri. Amerikaner är också mindre mobila än tidigare (Nunn, Parsons, and Shambourg 2018) vilket betyder att migrationen inom USA inte minskar ojämlikheten mellan regioner i samma utsträckning som tidigare.

Samtidigt leder agglomerationseffekter till att tätbefolkade regioner/städer drar ifrån glesa regioner ekonomiskt. Agglomerationsvinster kan liknas vid att ekonomiskt värde uppstår som är större än individernas infrastrukturens och kapitalets aggregerade effekter – man får alltså mer än bara summan av delarna. Agglomerationseffekter antas öka produktiviteten i täta områden jämfört med andra område (se exempelvis Glaeser och Gootlieb, 2009). Forskning visar att den höga produktiviteten kan bero på lägre transportkostnader, hög innovationstakt och kluster av kunskaper. Framförallt tycks utvecklingen drivas av en koncentration av högproduktiva individer (oftast högutbildade) som medför en positiv effekt (externalitet) som är större än individernas totala humankapital. För nationen kan den totala agglomerationseffekten antingen vara positiv eller negativ; om landsbygden förlorar mer i produktivitet än staden vinner, kan nettoeffekten för nationen vara negativ (Glaeser och Gootlieb, 2009).

Genom att jämföra utvecklingen för glesa och täta delar av Sverige kommer vi att försöka besvara frågan om det finns tecken på att staden, på grund av agglomerationseffekter, drar ifrån eller om internationell handel gör att landsbygden halkar efter.

2.2 Empiriska studier som studerar regional ojämlikhet

Det saknas användbara mått som tydligt belyser ojämlikheten mellan land och stad. Tidigare studier fokuserar antingen på skillnader inom olika regioner (är inkomstskillnaden mellan fattig och rik större på landsbygden än i staden?) eller på generella skillnader mellan regioner (är inkomsterna högre i vissa regioner än i andra?). Vad dessa studier saknar är ett explicit land-stad perspektiv som studerar hur inkomstskillnaderna mellan land och stad har förändrats. Utan ett sådant perspektiv har sättet att mäta regional ojämlikhet medfört att forskningen kommit till olika slutsatser om ojämlikhetens utveckling.

För att mäta regional ojämlikhet används oftast Gini koefficienten (Gluschenko, 2018)³. Det vanligaste är att räkna ut Gini koefficienten för

³Gini koefficienten är det vanligaste måttet på ojämlikhet i inkomstfördelningen. En Gini koefficient som är 1 innebär att alla inkomster är helt ojämnt fördelade, dvs. att en individ tjänar allt och övriga tjänar

olika regioner och jämföra dem sinsemellan (OECD, 2016). Denna typ av jämförelse kan svara på om ojämlikheten inom urbana område är större eller mindre än ojämlikheten inom rurala område. Metoden jämför emellertid inte inkomstojämlikhet mellan regioner eller inkomstojämlikheten mellan land och stad. Att inkomsten generellt är högre i staden fångas därmed inte. Almquist (2016) visar med denna metod att inkomstojämlikheten i disponibel inkomst för 2014, är störst i Stockholm och Skåne län, och lägst i Norrbotten och Västernorrlands län. Utifrån kommundata är inkomstspridningen störst i Danderyd, Lidingö och Stockholms stad.

Genom att istället använda Gini koefficienten baserat på den genomsnittliga inkomstnivån i olika regioner som mått på ojämlikhet fångas den generella skillnaden mellan regioner. Med denna ansats, och utifrån ett historiskt perspektiv, finner Enflo and Rosés (2015) och Enflo (2016) att skillnaderna i BNP per capita minskade mellan Sveriges län under perioden 1860-1980 (Ginin gick från 0,17 till 0,04), för att därefter öka under 1980-2010 (Ginin gick från 0,04 till 0,21). En liknande kommunskattad Gini för disponibel inkomst visar en oförändrad Gini, 0,04, för perioden 1991-2002 (Regeringens proposition, 2003). Likaså visar en jämförelse mellan de 10% rikaste och de 10% fattigaste (P90/P10 kvoten) kommunerna en oförändrad inkomstojämlikhet mellan Sveriges kommuner. Tillväxtanalys (2018) studerar standardavvikelsen i genomsnittliga förvärvsinkomster för landets 69 arbetsmarknadsregioner och finner att skillnaderna i förvärvsinkomst ökat: standardavvikelsen ökade från ca. 0,075 under 1990-talet till ca. 0,08 efter 2000.

Ansatsen ovan där regioners genomsnittliga inkomstnivåer jämförs visar om den regionala ojämlikheten har ökat eller minskat men den kan inte visa vilka delar av Sverige som driver utvecklingen. Enflo (2016) bidrar med att visa att BNP per capita (som är starkt korrelerad med inkomster) har ökat mer i Stockholms län än för andra län under perioden 1980-2010: Stockholms BNP per capita var 11% högre än riksgenomsnittet år 1980 och 37% högre år 2010. För ett flertal län minskade

ingenting. En Gini koefficient som är 0 innebär att inkomsterna är helt jämt fördelade, dvs. att alla individer tjänar exakt lika mycket.

BNP per capita jämfört med nationell BNP per capita. En regeringsproposition (2003) visar att den disponibla inkomsten år 2002 är 10,2% högre i Stockholms län än riket, och att för landsbygdskommuner och glesbygdskommuner är disponibel inkomst 5,6% respektive 7,7% lägre än för riket.

I EU har inkomstskillnaderna mellan länder minskat sedan i början av 2000-talet (Alcidi et al., 2018). Framförallt så har de tidigare östeuropeiska länderna närmat sig EU:s genomsnittliga inkomstnivå. Samtidigt så tenderar inkomsterna i huvudstadsregioner att öka jämfört med den genomsnittliga inkomstnivån i landet. En IMF studie (Gbohoui et al., 2019) för OECD-länder betonar även att en ökad regional ojämlikhet i BNP per capita delvis kan relateras till en minskad benägenhet att flytta inom landet. Framförallt visar det sig att låginkomsttagare är mindre benägna att flytta.

3

Data och vår rangordning av Sverige utifrån land-stad

3.1 Bostadsdata på rutnätsnivå

Genom att använda information om var befolkningen bor på en mycket detaljerad nivå kan vi mäta befolkningstätheten mycket lokalt och kategorisera Sverige i olika områden utifrån deras befolkningstäthet. Således behöver vi inte förlita oss på befolkningstäthet inom specifika administrativa regioner, som t.ex. kommuner vilka omfattar både mer och mindre täta områden.

Vi använder oss av bostadsdata på rutnätsnivå. Sverige är indelat i ca 210 000 rutor som det bor människor i. För tätorter vet vi var individen bor på 250m²-rutnätsnivå och för landsbygden vet vi var hen bor på 1000m²-rutnätsnivå⁴. Under tidigt 1990-tal fanns det en större andel landsbygdsrutor, 51,2%, med det har skiftat och för 2017 var 48,0% landsbygdsrutor. Detta har medfört att, även om det finns fler platser där det inte bor någon idag, (alltså färre landsbyggsrutor) finns det 2% fler rutor 2017 (när en landsbygdsruta blir tätortsruta så delas den upp i 16 nya rutor).

För åren 1991 till 2017 har vi tillgång till LISA (Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier) som innehåller arbetsmarknads- och utbildningsinformation för samtliga personer 16 år och äldre som varit folkbokförda i Sverige den 31 december varje år.

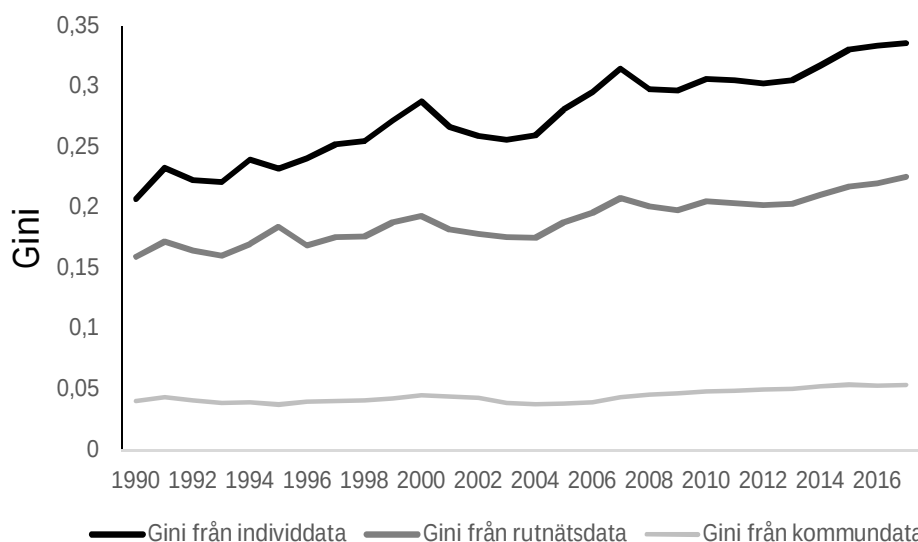
⁴Informationen hämtar SCB från Lantmäteriets adressdatabas och fastighetsdatabas. Tätorter är koncentrerad bebyggelse med minst 200 invånare.

Innan vi räknar fram befolkningstätheten på rutnätsnivå och delar in Sverige utifrån befolkningstätheten i land och stad analyserar vi inkomstojämlikheten med olika typer av data. Poängen med jämförelsen är att visa att rutnätsdata fångar upp ökningen i ojämlikhet i samhället på ett mycket bättre sätt än kommundata och nästan lika bra som individdata. Detta visar betydelsen av att använda bostadsdata på rutnätsnivå. Vi räknar fram Ginin för ekvivalerad disponibel inkomst med i) individdata, ii) medianen för disponibel inkomst på kommunnivå, och iii) medianen för disponibel inkomst på rutnätsnivå. Att använda ekvivalerad disponibel inkomst är standard inom ojämlikhetslitteraturen och det betyder att levnadsstandarden mäts per konsumtionsenhet i hushållet, dvs att man summerar alla individers disponibla inkomster i hushållet och viktar⁵ med hushållets sammansättning (antal barn och vuxna). Försättningsvis kommer vi bara säga disponibel inkomst.

Figur 1 visar att individdata ger en högre Gini än regional data. Detta är väntat för när man räknar fram medianen så försvinner mycket av variationen i inkomster. Dock så visar Figur 1 att på rutnätsnivå har man kvar mycket variation och därför är storleken på Ginin på rutnätsnivå, faktiskt, närmre storleken på Ginin på individnivå än Ginin på kommunnivå⁶.

⁵I LISA används olika hushållsvikter före och efter 2005 för att räkna ut den ekvivalerade disponibla inkomsten. För att kunna jämföra över tid räknar vi fram nya vikter för perioden 1990-2004 som är jämförbara med vikterna för år 2005 och framåt.

⁶Man bör inte förväxla detta med att dela upp den totala ojämlikheten i vad som beror på skillnader mellan kommuner och skillnader inom kommuner och som oftast görs med Theils index. I vårt fall inkluderar Ginin på rutnätsnivå skillnaden mellan kommuner och skillnaden mellan rutor inom kommuner men inte skillnader mellan individer inom rutor (som inkluderas i inom-variationen i ett Theils index).

Not: Disponibel inkomst är ekvivalerad utifrån hushållstyp. På kommunnivå och rutnättnivå används medianen av disponibel inkomst.

Figur 1. Gini för disponibel inkomst uträknad från individdata, kommundata och rutnätsdata. 1991-2017

Ginin på rutnättnivå visar också, precis som Ginin på individnivå, en ökande ojämlikhet. Den procentuella ökningen, mellan 1990 och 2017, i Ginin är stor: 62% för individdata och 41% för rutnätsdata. På kommunnivå är Ginin nästan konstant.⁷ Analysen åskådliggör betydelsen av att studera regional ojämlikhet på en finare nivå än kommunnivå och att en mycket stor andel av ojämlikheten i disponibel inkomst finns mellan grannskap i Sverige. Utifrån kommundata (eller länsdata) fångar analysen främst kommunskillnader i inkomstojämlikhet som beror på hur stor andel av befolkningen i respektive kommun som bor i tätort eller landsbygd (och delvis också skillnader i inkomster mellan kommunernas huvudorter) och inte skillnader mellan land och stad. Detta görs

⁷I enlighet med regeringspropositionens (2003) analys av regional ojämlikheten så finner vi ingen förändring i den kommunala Ginin för åren 1990-2002.

bättre på rutnätsnivån och i nästa avsnitt beskriver vi hur vi rangordnar och klassificerar områden i Sverige utifrån befolkningstäthet.

3.2 Vår metod för att dela in Sverige i land och stad

För att räkna fram befolkningstätheten i individens närområde använder vi geografiska rutor på 250m^2 för tätort och 1000m^2 för landsbygden som lokaliseras med hjälp av koordinater. Först räknar vi fram befolkningstätheten för var och en av rutorna. Därefter aggregerar vi upp befolkningstätheten i en större cirkel runt den specifika rutan⁸. Anledningen till att vi använder ett större område är att befolkningstätheten för den enskilda rutan ofta ger en dålig kategorisering av rutan utifrån ett land-stad perspektiv. Även centrala område i en tätort kan klassificeras som relativt rurala om de ligger nära exempelvis en park eller ett fabriksområde.

Cirkel-aggregeringen betyder inte att vi förlorar information och fördelen med att använda cirklar runt varje enskild ruta är att varje ruta får en specifik befolkningstäthet men också att två grannrutor får en mycket lik befolkningstäthet. För en tätort får man alltså en gradvis fallande befolkningstäthet när man rör sig från tätortens centrala delar till tätortens mer perifera delar. Det möjliggör jämförelser både mellan olika tätorter och inom tätorter (och tätortsnära landsbygd).

Nästa steg är att välja en radie på cirkeln. Hur stort område runt rutan som skall användas för att aggregera upp befolkningstätheten är oklart men vår analys tyder på att ett relativt stort område ger en mera rättvisande bild av vad som är land och stad än ett litet område. I vår analys använder vi en cirkel med 15 km radie runt koordinaten men vi har även provat att använda andra storlekar på cirkeln. För att åskådliggöra problemet med att använda små cirklar visar Figur 2 spridningen av Sveriges 5% minst tätbefolkade områden när man använder en cirkelradie på antingen 1 km eller 15 km. I den vänstra figuren, där cirkelradien är 1 km, blir de minst tätbefolkade områdena ganska jämt utsprida över landet och återfinns även i storstäderna Stockholm, Göteborg och

⁸Detta innebär att skillnaden i storlek på rutorna mellan tätort och landsbygd inte påverkar resultaten. Cirkeln är alltid minst lika stor som rutan för landsbygd.

Malmö; närhet till exempelvis en park eller en sjö får alltså stor påverkan. Att nästan hela landet täcks beror på att det finns väldigt många glesbefolkade rutor (36% av de 201 000 rutorna och varje ruta illustreras med en prick på kartan). Men även om rutorna är många så är den totala befolkningen i dessa rutor fortfarande bara 5%. För jämförelse innehåller endast 0,8% av rutorna Sveriges 5% mest urbana befolkning.

Den högra figuren visar en mera rimlig spridning av de glesa områdena. Den som känner Sveriges geografi väl kan se att de minst befolknings-täta områdena är tydligt lokaliserade till Sveriges mer rurala delar. För en radie på exempelvis 5km (inte visat i rapporten) tenderar problemet med en jämn spridning av befolkningsglesa områden delvis bestå och det är först när vi använder av en cirkelradie på ca 10 km som det blir en god klassificering av Sveriges mest rurala område.

Figur 2. Spridningen av Sveriges 5% mest glesa område utifrån en 1km och en 15km cirkel.

Men hur stor bör då cirkeln vara? Valet mellan att använda cirklar med exempelvis en radie på 10, 15 eller 20 km påverkar främst rankningen av områden i Sveriges två storstäder: Stockholm och Göteborg. En mindre radie innebär att centrala delar av Göteborg grupperas med centrala kommuner i Storstockholm (Stockholm kommun, Lidingö, Huddinge, Nacka, Sollentuna och Täby). Genom att välja en 15km radie på cirkeln i vår analys kommer vi istället ranka Göteborg som mindre urbant än centrala Storstockholm och tillhörande percentilgrupp P75-85-gruppen (med delar av Malmö, Botkyrka, Mölndal och Haninge, se Tabell 1).

Tabell 1. Statistik över befolkningstäthetsindelningen. 2017.

Percentil:	Antal kommuner	Invånare per km ²	Var bor individerna?
P100-P95	3	1699-	Stockholm (85,3%), Solna (11,3%), Sundbyberg (3,4%)
P95-P90	9	1699-1501	Stockholm (70,5%), Sundbyberg (6,4%), Huddinge (5,1%), Solna (4,9%), Danderyd (4,4%),
P90-P85	12	1501-939	Stockholm (32,7%), Huddinge (15,2%), Nacka (12,8%), Sollentuna (9,9%), Järfälla (4,7%)
P85-P75	29	939-491	Göteborg (54,3%), Malmö (6,3%), Botkyrka (5,1%), Mölndal (5,2%), Järfälla (5,0%)
P75-P65	44	491-192	Malmö (26,3%), Uppsala (19,0%), Lund (10,2%), Södertälje (6,4%), Helsingborg (4,2%)
P65-P55	57	192-125	Linköping (14,4%), Västerås (14,3%), Örebro (13,4%), Norrköping (12,0%), Jönköping (11,4%)
P55-P45	81	125-83	Eskilstuna (9,7%), Halmstad (8,7%), Borås (8,6%), Härnösand (8,4%), Sundsvall (7,7%)
P45-P35	130	83-53	Luleå (6,8%), Kalmar (6,0%), Kristianstad (5,5%), Karlskrona (5,4%), Östersund (5,2%)
P35-P25	157	53-33	Hässelholm (4,2%), Örnkölds. (3,8%), Falkenberg (3,8%), Piteå (3,6%), Enköping (3,6%)
P25-P15	191	33-21	Värnamo (2,6%), Västervik (2,5%), Boden (2,5%), Oskarshamn (2,3%), Söderhamn (2,3%)
P15-P05	219	21-7,5	Norrtälje (2,4%), Östhammar (2,1%), Tierp (1,7%), Älmhult (1,6%), Gällivare (1,5%)
P05-P00	195	0-7,5	Gotland (3,3%), Skellefteå (3,0%), Strömsund (2,4%), Kramfors (2,3%), Åre (2,1%)

Not: Inom parantes i den sista kolumnen visas andelen (%) av befolkningen i percentilgruppen som kommer från en viss kommun.

Det finns inget uppenbart svar på vad som är korrekt och detta kan variera med forskningsfrågan. I denna rapport anser vi att det finns en pedagogisk värde i att veta att när vi studerar Sveriges 15% mest urbana områden (P85-100) är detta uteslutande delar av Storstockholm. Därför använder vi cirklar med en radie på 15km. Att använda en större radie, exempelvis 20km, påverkar indelningen mycket litet. Tabell 1 visar statistisk över indelningen fördelat på olika delar av befolkningstäthetsfördelningen.

Det finns ytterligare en fråga att ta ställning till när man rangordnar Sverige utifrån befolkningstäthet. I denna rapport vill vi studera hur ojämlikheten i inkomster mellan land och stad förändrats över tid. En central fråga är då om Sverige bör rangordnas utifrån befolkningstäthet idag, dvs för år 2017 som är vårt senaste år i datamaterialet, eller om vi ska tillåta att rankningen förändras genom att en årlig rangordning används. Oavsett metod förändras rankningen av områdena i toppen av befolkningsfördelningen mycket lite. I botten sker en viss förändring. Det är inte rangordningen i sig som förändras utan istället att urbanisering gör att indelningen förflyttas geografiskt när vi exempelvis skall definiera befolkningen som bor i Sveriges 5% mest glesa område. Vad som sker är att befolkningen i Sveriges mest rurala område blir mindre vilket betyder att vi inkluderar nya områden till Sveriges 5% mest glesa område. Vi rör oss söderut när vi klassificerar Sveriges mest glesa befolkning: från Norrland och Norra Svealand till mellersta Svealand och Småland. I Figur 3 ser man detta främst genom att det försvinner rutor – det finns alltså betydligt fler platser 2017 än 1990 där det inte bor någon. Delvis syns det också genom att en något större areal av Småland inkluderas i Sveriges 5% mest glesa område. I avsnitt 4.3 kommer vi analysera vad detta innebär för resultatet om vi låter indelningen variera mellan åren eller om vi använder indelningen för 2017 för samtliga år. Nackdelen, och orsaken till att vi inte använder 2017-års rangordning som vår huvudsakliga metod, är att med den kommer de område som innehåller 5% av Sveriges befolkning 2017 innehålla en mindre andel av befolkningen 1990 och att detta urval sannolikt är mera selektivt.

Figur 3. Sveriges 5% mest glesa område 1990 och 2017

3.3 Hur redovisar vi skillnader mellan land och stad?

Vi kommer framförallt visa den genomsnittliga inkomsten för följande percentilgrupper av befolkningsfördelningen: P100-P95, P95-P85, P55-P45, P15-P05 och P05-P00. Genomsnittet i grupperna sätts i relationen till den genomsnittliga disponibla inkomsten i riket. Vi kommer studera ett flertal olika mått på inkomst men även andra utfall såsom sysselsättning, utbildning och andel utlandsfödda.

Exempelvis betyder P100-P95 att vi studerar den 5%-iga befolkningsgrupp som bor i de mest tätbefolkade delarna av Sverige. För P55-P45 studera man en grupp som kan sägas representera Sveriges median i fråga om befolkningstäthet. Vi använder oss inte av den faktiska medianen som skulle vara genomsnittsinkomsten för den specifika rutan P50. En specifik ruta behöver inte representera sin plats i täthetsfördelningen särskilt väl och därför räknar vi ut den genomsnittliga inkomsten för ett bredare intervall runt P50. Av samma orsak analyserar vi inte P90 eller P10 (eller dess kvot $P90/P10$) vilket är vanligt i inkomstjämlighetslitteraturen. Skillnaden är att i inkomstlitteraturen så rangordnar man efter inkomst (och inte befolkningstäthet) och då är exempelvis P90 inte en uppskattad position i inkomstfördelningen utan den faktiska positionen.

Men varför väljer vi att prioritera P100-P95, P95-P85, P55-P45, P15-P05 och P05-P00? Det är två orsaker till att vi använder oss av dessa grupper. För det första skiljer sig inkomsterna främst mellan Sveriges mest glesta och mest täta område och har man inte en finare indelning, såsom P05-P00, missar vi viktig information. För det andra, att använda fler befolkningsgrupper i figurerna påverkar läsbarheten och vi förlorar minst information om vi tar bort delar av mitten av befolkningstäthetsfördelningen. För att visa detta kommer vi inledningsvis visa resultat för fler befolkningsgrupper.

4

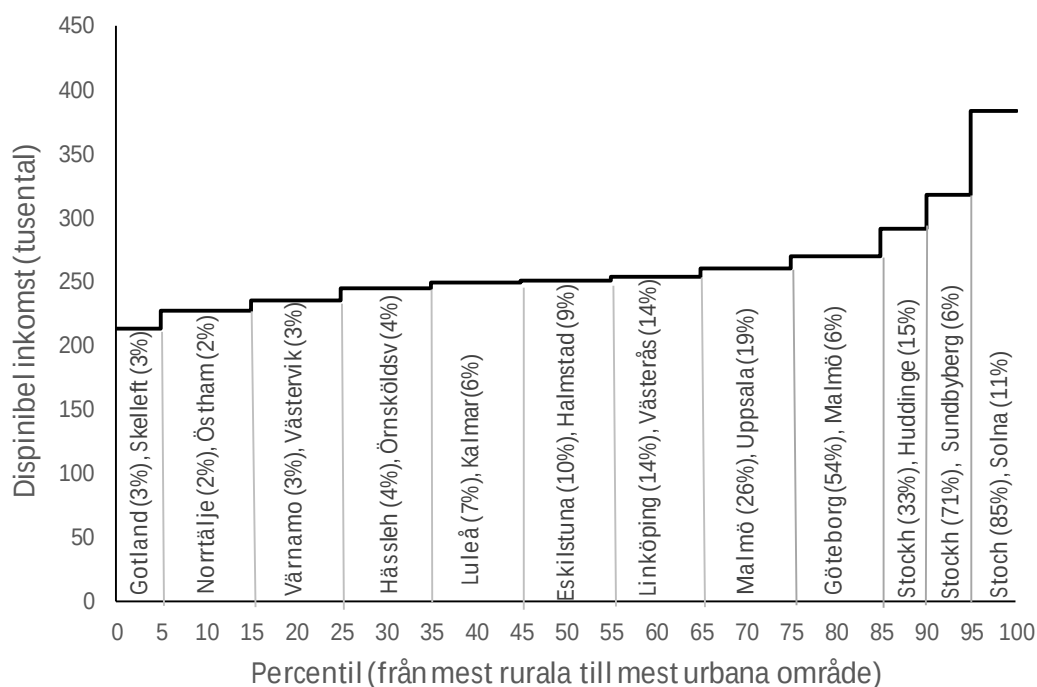
Resultat av land-stad jämförelsen

Inledningsvis kommer vi beskriva skillnader i disponibel inkomst mellan land och stad. Disponibel inkomst mäter levnadsstandard och är standardmåttet för att mäta inkomstjämlighet. Efter det kommer vi försöka förklara skillnaderna i disponibel inkomst mellan land och stad och om valet av analysmetod påverkar resultaten.

4.1 Beskrivning av inkomstjämligheten i disponibel inkomst mellan land och stad

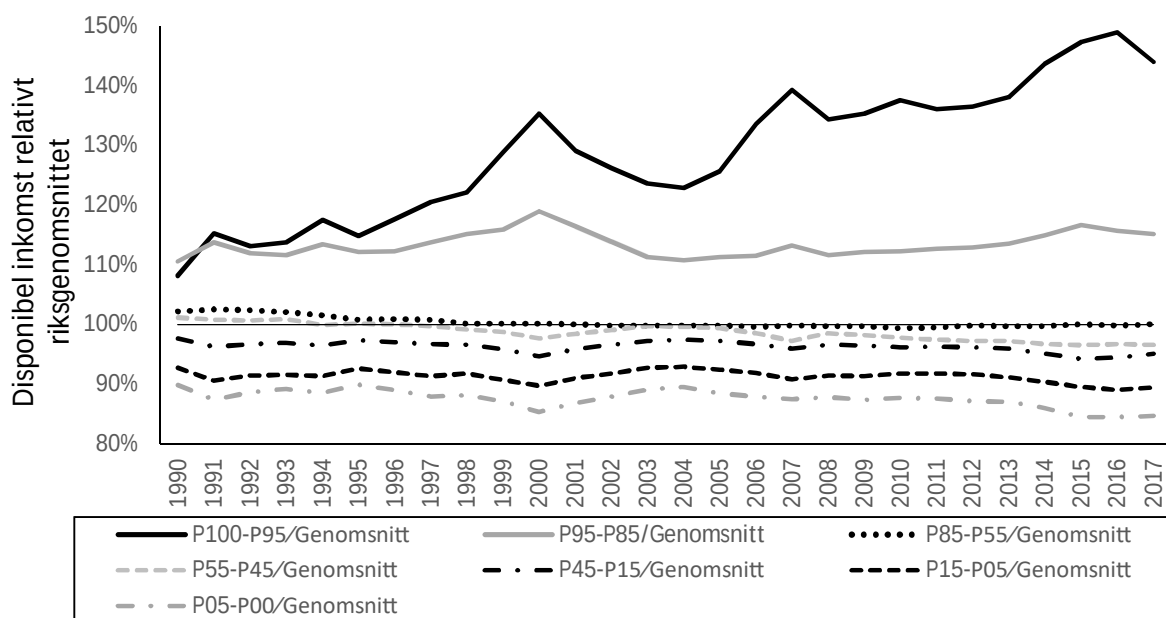
Vi börjar med att för året 2017 jämföra genomsnittlig disponibel inkomst över hela befolkningsfördelningen enligt percentilgrupper och 5%-grupper i ändarna av befolkningen⁹. Figur 4 visar tydligt att den disponibla inkomsten ökar med befolkningstäthet. Figuren visar även vilka kommuner som bidrar med störst befolkning till var och en av grupperna och från information kan vi se att det är Storstockholm, och främst de mest täta områdena av Storstockholm, som skiljer sig från resten av landet. Figur A1 visar att detta är de mest centrala delarna av Storstockholm.

⁹Olika storlek på grupperna har, utöver att vi kan fokusera på ändarna bättre, ingen påverkan på resultaten.

Figur 4. Genomsnittlig disponibel inkomst för olika percentilgrupper (2017).

Figur 5 visar utvecklingen över tid för följande delar av befolkningsfördelningen: P100-P95, P95-P85, P85-P55, P55-P45, P45-P15, P15-P05 och P05-P00, dvs utöver de prioriterade grupperna även de breda grupperna P85-P55 och P45-P15. Gruppernas genomsnittliga disponibla inkomst jämförs årligen mot den genomsnittliga disponibla inkomsten i riket. För varje enskilt år finner vi att den disponibla inkomsten ökar med befolkningstäthet. För grupperna P100-P95 och P95-P85 är den disponibla inkomsten 29% respektive 13% högre än för genomsnittet för riket, och för P85-P55, P55-P45, P45-P15, P15-P05 och P05-P00 är den disponibla inkomsten 2%, 4% 9% och 12% lägre än för genomsnittet för riket. För P85-P55 är det ingen skillnad relativt genomsnittet.

Figur 5. Genomsnittlig disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen. 1990-2017.

När förändringen över tid studeras finner man främst att det är den översta gruppen, P100-P95 (centrala område i Storstockholm), som har ryckt ifrån: gapet relativt genomsnittet har ökat från runt 15% högre disponibel inkomst i början av 90-talet till runt 50% högre disponibel inkomst efter 2015. För gruppen P95-P85 har den disponibla inkomsten ökat från 10% till 16% relativt riksgenomsnittet. Ökningen drivs därmed uteslutande av Storstockholm (P100-P85), och främst av de centrala områdena av Storstockholm (P100-P95). Senare gör vi en specifik analys av centrala delar av Malmö och Göteborg och inte heller där finner man en utveckling som liknar Stockholms. Det är även noterbart att det vid 90-talets början inte fanns någon skillnad i disponibel inkomst mellan centrala områden av Storstockholm (P100-P95) och de något mindre tätbefolkade delarna (P95-P85-delen) av Stockholm men 2017 är inkomsterna 31% högre i de mest tätbefolkade delarna. För mitten av befolkningstäthetsfördelningen, P55-P45, och för de glesa delarna, P15-P05 och P05-

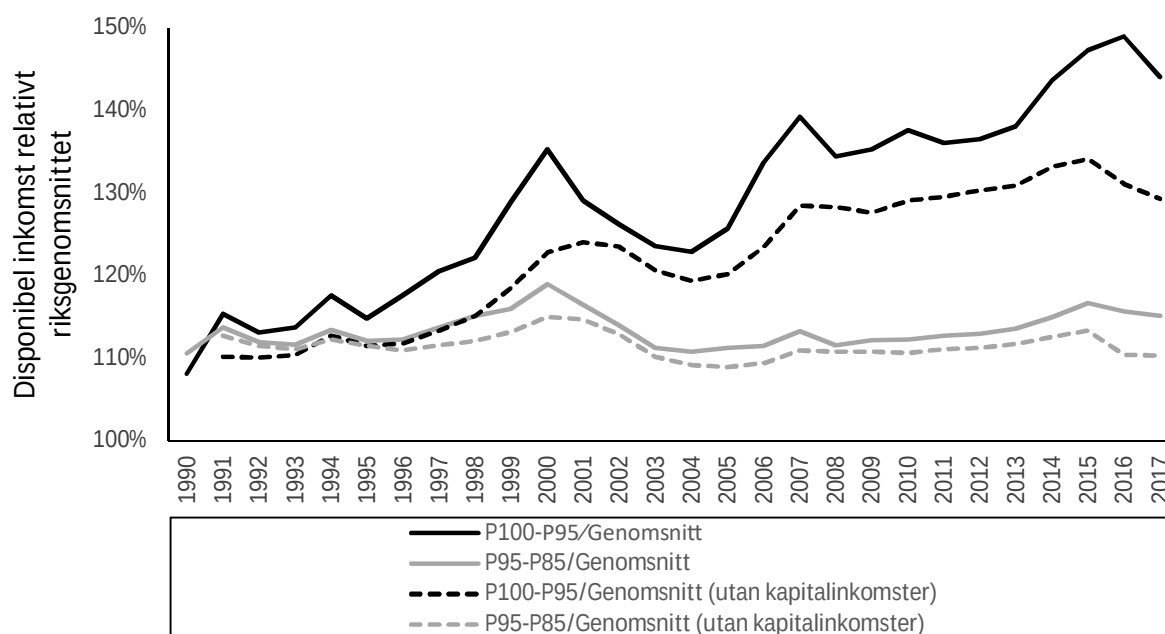
P00, ser man en svag minskning i disponibel inkomst, ca 4,5%, mellan 1990 och 2017 relativt riksgenomsnittet.

4.2 Förklaring av inkomstjämligheten i disponibel inkomst mellan land och stad

Betydelsen av kapitalinkomster

Vi har funnit att den ökade regionala ojämlikheten beror främst på utvecklingen i Storstockholm. Men vad driver skillnaderna i nivå och förändring i inkomstjämlighet mellan Storstockholm och resten av landet? Tidigare studier (se exempelvis Waldenström, Bastani och Hansson, 2018, eller Finanspolitiska rådet, 2018) har visat att en viktig förklaring till den ökande inkomstjämligheten i Sverige beror på ökade kapitalinkomster¹⁰ bland höginkomsttagare. För att undersöka hur kapitalinkomster påverkar inkomstjämligheten mellan land och stad tar vi bort kapitalinkomsterna från disponibel inkomst. Om kapitalinkomster påverkar den regionala ojämlikheten förväntar vi oss att ökningen för Stockholm blir mindre brant när kapitalinkomster tas bort. Figur 6 visar att skillnaden i disponibel inkomst mellan P100-P95 och genomsnittet i riket har ökat mindre, från ca 10 till ca 30% (istället för från 15% till 50%), när kapitalinkomster exkluderas. Drygt 40% av ökningen i disponibel inkomst för P100-P95 beror alltså på relativt större kapitalinkomster (Figur A2 visar att kapitalinkomsterna har ökat i alla delar av landet men främst i P100-P95). För P95-P85 har ökade kapitalinkomster en liten betydelse (se Figur 6) och för P55-P45, P15-P05 och P05-P00 har förändrade kapitalinkomster ingen betydelse för inkomstutvecklingen (ej rapporterat). Vi kan alltså konstatera att det nästan uteslutande är befolkning i de centrala delarna av Stockholm som fått högre kapitalinkomster relativt resten av befolkningen och att detta delvis ökar gapet i disponibel inkomst mellan Stockholm och riket.

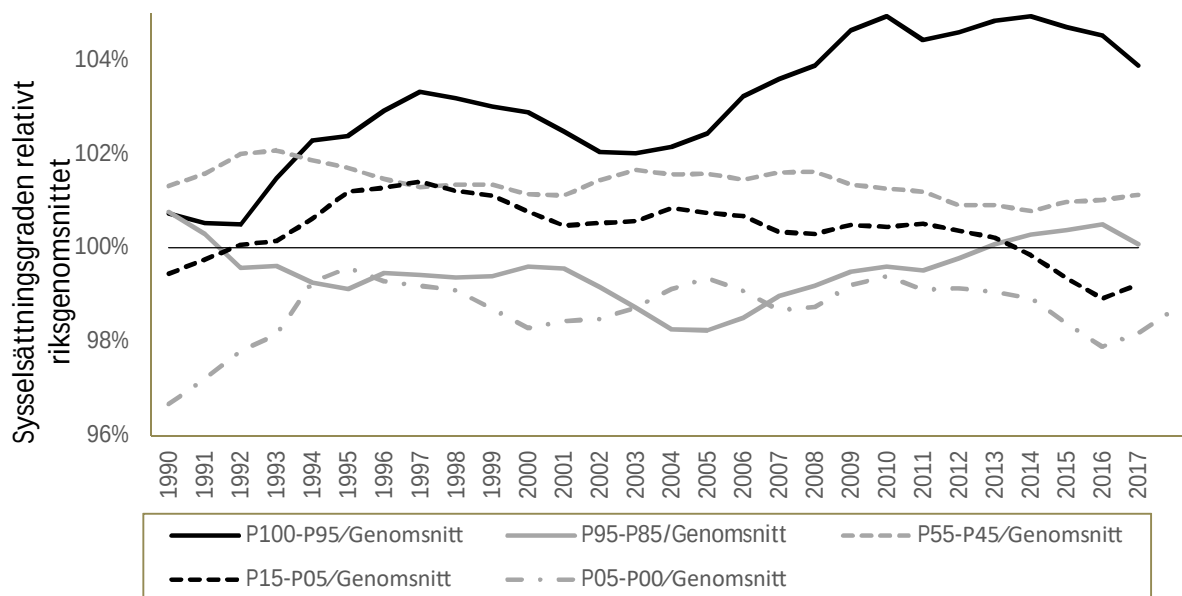
¹⁰Kapitalinkomster inkluderar aktieutdelningar, räntor och realiserade aktie- och fastighetsvinster.

Figur 6. Genomsnittlig disponibel inkomst för P100-P95 och P95-P85. Med och utan kapitalinkomster.

Betydelsen av skillnader i sysselsättning och skillnader i inkomster mellan den sysselsatta och icke-sysselsatta befolkningen

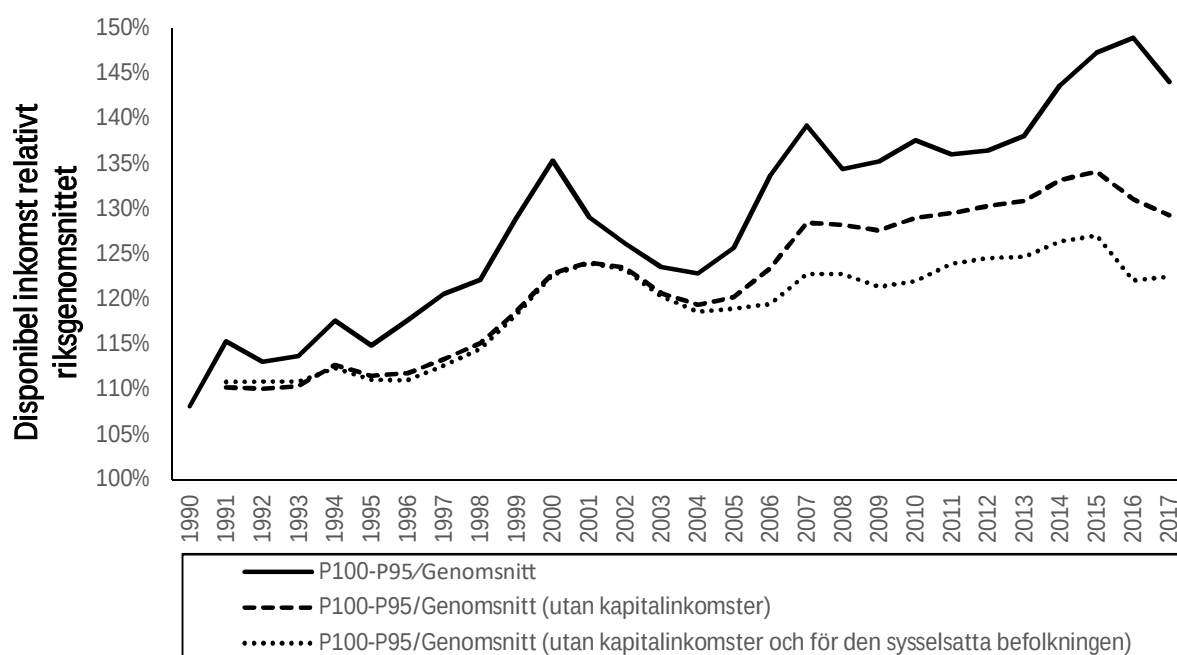
Om Stockholm har haft en mera positiv sysselsättningsutveckling än riket i stort kan detta vara en viktig faktor för att förklara det ökade gapet i disponibel inkomst. Sysselsättningsgraden definierar vi som andelen i arbetsför åldern, 19-64, som har en positiv förvärvsinkomst. Figur 7 visar att centrala Stockholm har haft en positiv sysselsättningsutveckling gentemot resten av landet och detta bör påverka gapet i disponibel inkomst. Under 90-talet föll sysselsättningen i centrala Stockholm inte lika mycket som för landet i övrigt och efter 2005 så har sysselsättningen i Stockholm ökat mer än för landet i övrigt.

Figur 7. Sysselsättningsgraden relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen. 1990-2017.

För att studera hur sysselsättningsskillnader och andra skillnader mellan den sysselsatta och icke-sysselsatta befolkningen bidrar till det ökade gapet i disponibel inkomst mellan Stockholm och riket studerar vi förändringen i disponibel inkomst relativt riket för den sysselsatta befolkningen (urval med förvärvsinkomst > 0 och i arbetsför ålder: 19-64). Är inkomstgapet detsamma för totalbefolkningen och den sysselsatta befolkningen betyder det att skillnaderna inte drivs av en specifik grupp: varken den sysselsatta eller den icke-sysselsatta befolkningen. Figur 8 som visar att inkomstgapet, efter 2005, är lägre för den sysselsatta befolkningen (prickade linjen) än för totalbefolkningen (streckade linjen) visar att så inte är fallet. Att inkomstgapet är större i totalbefolkningen, som inkluderar de icke-sysselsatta, betyder att icke-sysselsatta i centrala Storstockholm har relativt stora inkomster. Observera att jämförelsen görs när kapitalinkomster är exkluderade.

Efter 2005 är inkomstgapet mellan Stockholm och riket ca 10 procentenheter mindre i den sysselsatta befolkningen än i totalbefolkningen. En stor andel av inkomstskillnaden i slutet av perioden beror alltså på ökade inkomster (här olika transfereringar och pensioner) för den icke-sysselsatta befolkningen i centrala Stockholm gentemot den icke-sysselsatta befolkningen i riket. Vi har även studerat den arbetsföra befolkningen (arbetsförålder: 19-64) och då finner vi att fallet blir ungefär hälften så stort (jämfört med fallet i figur 8). Det visar att relativt större transfereringar (i den arbetsföra befolkningen) och pensioner (i den icke-arbetsföra befolkningen) bidrar ungefär lika mycket till ökningen i disponibel inkomst i centrala Stockholm.

Figur 8. Genomsnittlig disponibel inkomst för P100-P95. Med och utan kapitalinkomster, och för den arbetsföra befolkningen, 19-64, och förvärvsinkomst>0.

Å andra sidan, före 2005 så ser vi ingen skillnad i inkomstgap mellan Stockholm och riket när vi betingar på sysselsättning. Detta är intressant

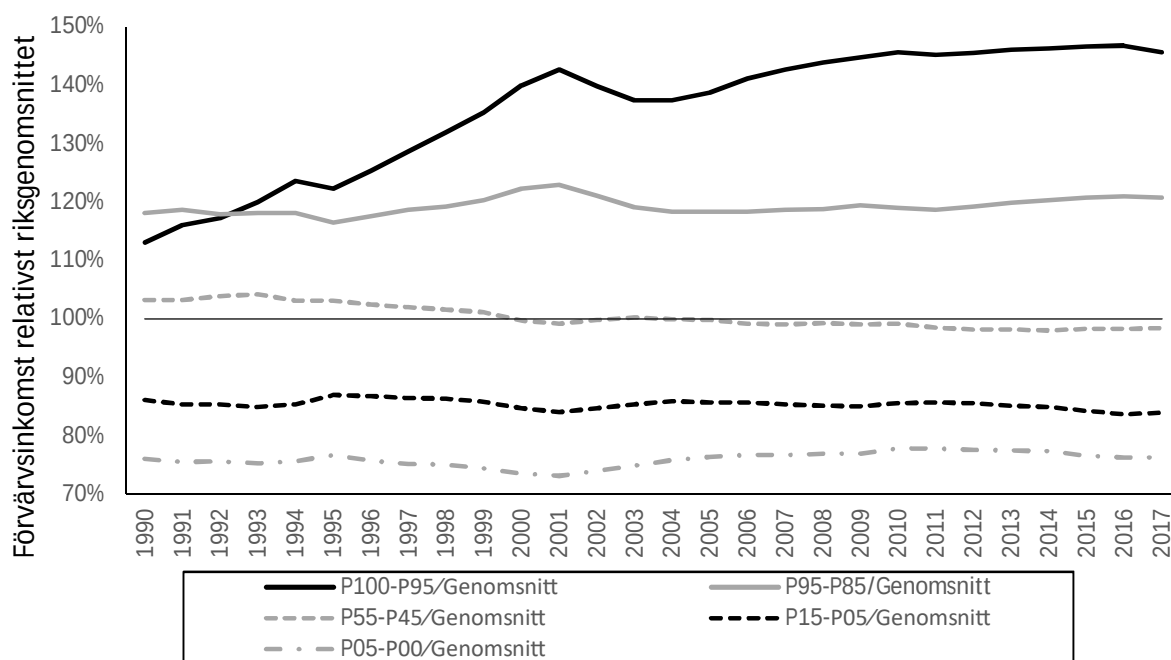
för att även om sysselsättningen i centrala Stockholm relativt resten av landet växer under 90-talet (som vi såg från Figur 7) påverkar det inte gapet i disponibel inkomst. Slutsatsen är att under 90-talet utjämnar de sociala trygghets- och transfereringssystemen skillnaderna mellan Stockholm och riket som beror på relativa sysselsättningsskillnader. Vi återkommer till detta när vi studerar arbetsrelaterade transfereringar i stycke 5.2.

Betydelsen av skillnader i förvärvsinkomster

Men vad beror då det resterande (och ökande) gapet i disponibel inkomst mellan Stockholm och riket på? Vi har sett att kapitalinkomster, sysselsättningsskillnader och transfereringar spelar roll, men finns ytterligare förklaringar till de ökade inkomstskillnaderna?

Vi fortsätter därför med att undersöka hur förvärvsinkomsterna, som inkluderar inkomst från arbete och näringsinkomster från enskild firma, skiljer sig mellan land och stad. Tidigare har vi studerat ekvivalerad disponibel inkomst, dvs på hushållsnivå, men nu studerar vi inkomster på individnivå. Detta har ingen påverkan på resultaten¹¹ men på individnivå kan vi bättre studera betydelsen av arbetsmarknadsrelaterade skillnader. Figur 9 visar, precis som för disponibel inkomst, att det finns stora skillnader i förvärvsinkomst mellan land och stad. De mest tätbefolkade områdena som uteslutande ligger i Stockholms län (Grupperna P100-P95 och P95-P85) har en genomsnittlig förvärvsinkomst som är 36% och 19% högre än för riket. För Sveriges mest glesbefolkade område (P15-P05 och P05-P00) är förvärvsinkomsten 15% och 24% lägre än för riket.

¹¹När vi studerar disponibel inkomst på individnivå (ej rapporterat) så är inkomstskillnaderna mellan land och stad mycket lika inkomstskillnaderna när vi studerar ekvivalerad disponibel inkomst.

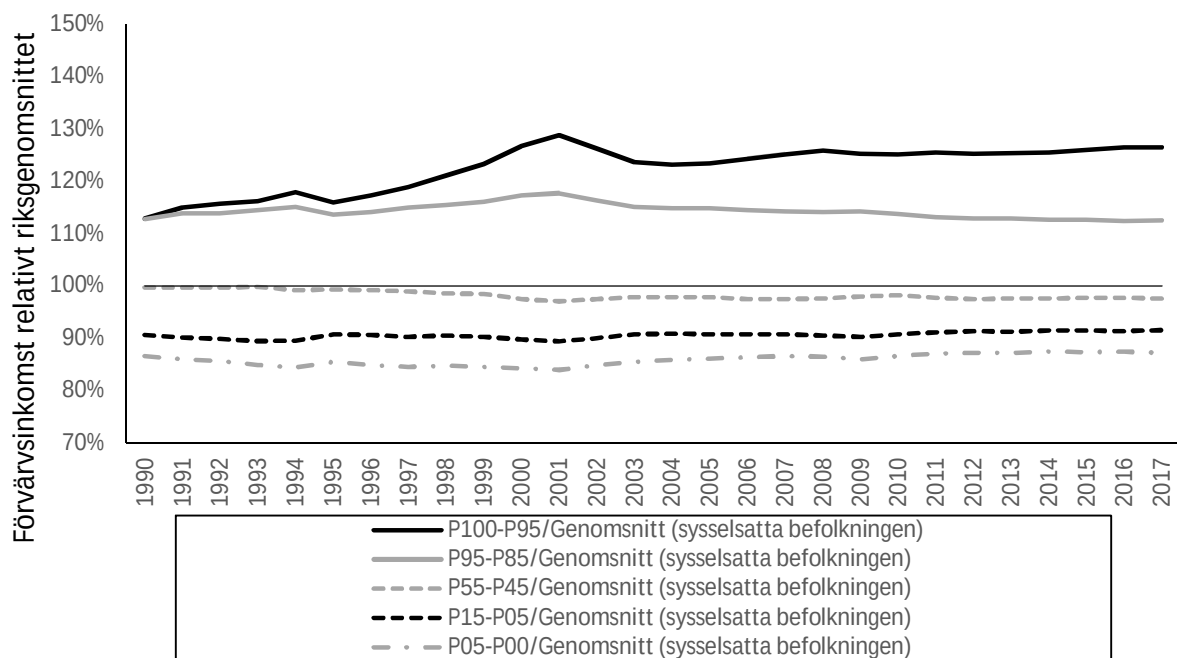

Figur 9. Genomsnittlig förvärvsinkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen. 1990-2017.

En närmre granskning av förändringen över tid visar framförallt att förvärvsinkomsterna i centrala Storstockholm (P100-P95) ökade dramatiskt under 1990-talet. Ökningen i regional inkomstspridning under 90-talet som exempelvis finns beskriven i 2003-års regeringsproposition är sålunda uteslutande drivet av centrala områden i Storstockholm. Uppgången i förvärvsinkomster i Stockholm är störst fram till och med IT-bubblan 2000 och inkomstskillnaden relativt riket faller därefter tillbaka något vid IT-kraschen 2001. Men från och med 2004 ser vi återigen att förvärvsinkomsterna i (centrala) Stockholm ökar relativt resten av landet.

Figur 10 studerar förvärvsinkomsten för den sysselsatta befolkningen. Figuren visar att efter år 2000 finns ingen större förändring i förvärvsinkomst mellan Stockholm och resten av riket. Skillnaden beror alltså inte på ökade förvärvsinkomster för den sysselsatta befolkningen utan på att

en ökad sysselsättning leder till att fler har en förvärvsinkomst i Stockholm relativt riket. Under 90-talet kvarstår det mesta av ökningen i förvärvsinkomster när man betingar på sysselsättning vilket visar att förvärvsinkomsterna verkligen ökade under 90-talet i centrala Stockholm. För P55-P45 ser vi att förvärvsinkomsten (för totalbefolkningen och i den sysselsatta befolkningen) minskar något över tid relativt riket, men motsvarande minskning finner vi inte för de glesa delarna av Sverige (P15-P05 och P05-P00).

Figur 10. Genomsnittlig förvärvsinkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen (arbetsför befolkningen, 19-64, med förvärvsinkomst>0). 1990-2017.

Vidare finner vi att arbetsmarknadsrelaterade ersättningar (främst sjukpenning och föräldrapenning) inte påverkar spridningen mellan land och stad. Detta beror på att resultatet inte förändras (se Figur A3) när vi

studerar förvärvsersättning som inkluderar förvärvsinkomst och arbetsmarknadsrelaterade ersättningar. Således är det andra transfereeringar (såsom pensioner, A-kassa, sjukersättning och aktivitetsersättning) än arbetsmarknadsrelaterade ersättningar som är av betydelse för att förstå de regionala skillnaderna i disponibel inkomst.

Sammanfattning av faktorerna som förklarar land-stad skillnaden i disponibel inkomst

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att under 90-talet beror det ökade gapet i disponibel inkomst mellan centrala Stockholm och resten av landet (se figur 4) på större förvärvsinkomster och kapitalinkomster. Transfereringar tycks motverka ett ökat gap. Även efter 2004 beror ökningen mellan Stockholm och riket på ökade kapitalinkomster. Gapet beror även på förändringar i transfereringssystemen som gynnar Stockholm gentemot riket. Det finns även en oförklarad skillnad som uppstår efter 2006. Ökningen tycks delvis sammanfalla med Alliansens valvinst och beror eventuellt på ändringar i skattesystemet. Jobbskatteavdraget och minskad fastighetskatt är möjliga faktorer.

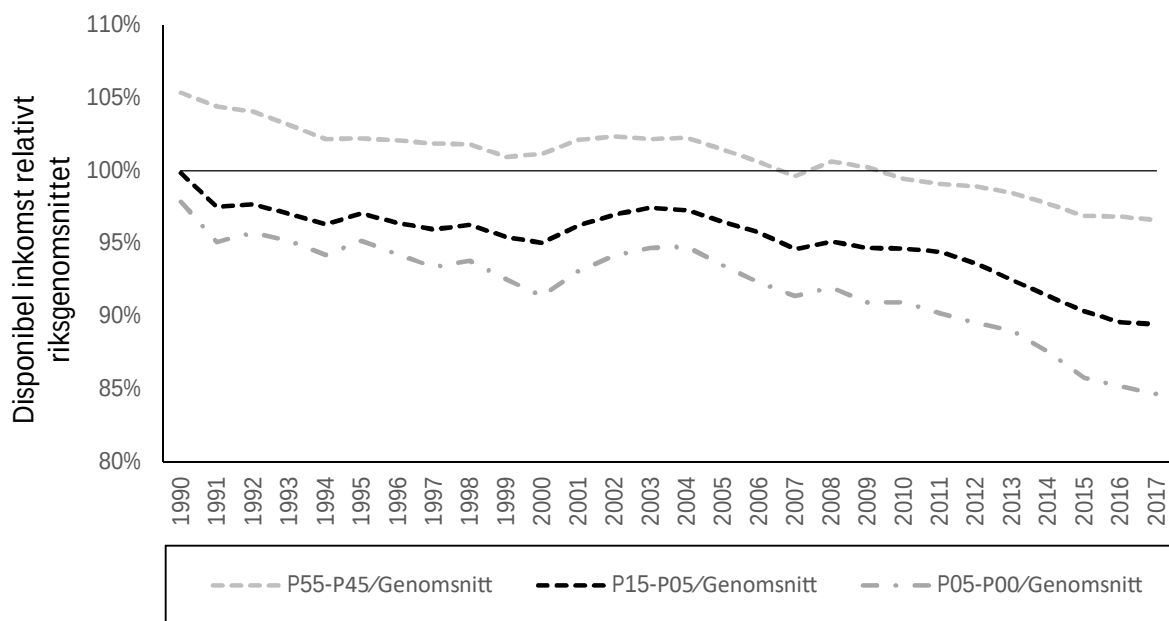
4.3 Betydelsen av att rangordna Sverige efter årlig täthet eller efter täthet år 2017

Som vi tidigare påpekat har valet av rangordningsmetod en viss påverkan på resultatet. Urbaniseringen gör att vi förflyttar oss geografiskt när vi använder den årliga rangordningen: när folk flyttar till städerna rör vi oss alltmer från den glesaste landsbygden när vi definierar Sveriges 5% mest glesa område. När vi använder 2017-års rangordning konstanthåller vi områdena enligt 2017-års rangordning. Detta innebär att individer som, exempelvis 1990, bor på platser som saknar befolkning 2017 inte inkluderas i statistiken. Figur 11 visar hur detta påverkar resultaten för utvalda grupper.¹² Vi finner att disponibel inkomst (relativt riket) faller med ca 10-15% mellan 1990 och 2017 när vi konstanthåller gruppen geografiskt enligt 2017-års rangordning. Störst är fallet för P05-P00. Tidigare har vi sett att disponibel inkomst (relativt riket) föll med ca 4-

¹²För P100-P95 och P85-P75 påverkas resultaten inte alls, eller på ett förefallande godtyckligt sätt som beror på vilka område som placeras i P100-P95 eller P85-P75.

5%. För förvärvsinkomster finner man ett ännu större fall men detta beror främst på en ökande andel pensionärer på landsbygden.

Hur skall skillnaden i resultat tolkas och vilken rangordningsmetod är lämpligast? Svaret beror på vilken fråga som är av intresse då de olika rankningsmetoderna studerar den regionala ojämlikheten från olika perspektiv: För Sveriges mest glest befolkade befolkning utvecklar sig disponibel inkomsten (nästan) enligt riksgenomsnittet, men för de områden som är de mest glesa 2017 har disponibel inkomst fallit relativt riksgenomsnittet. I den avslutande diskussionen återkommer vi till en diskussion rörande detta.

Figur 11. Disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för P55-P45, P15-P05 och P05-P00 när vi använder 2017-års rankning av täthet i Sverige för hela tidsperioden. 1990-2017.

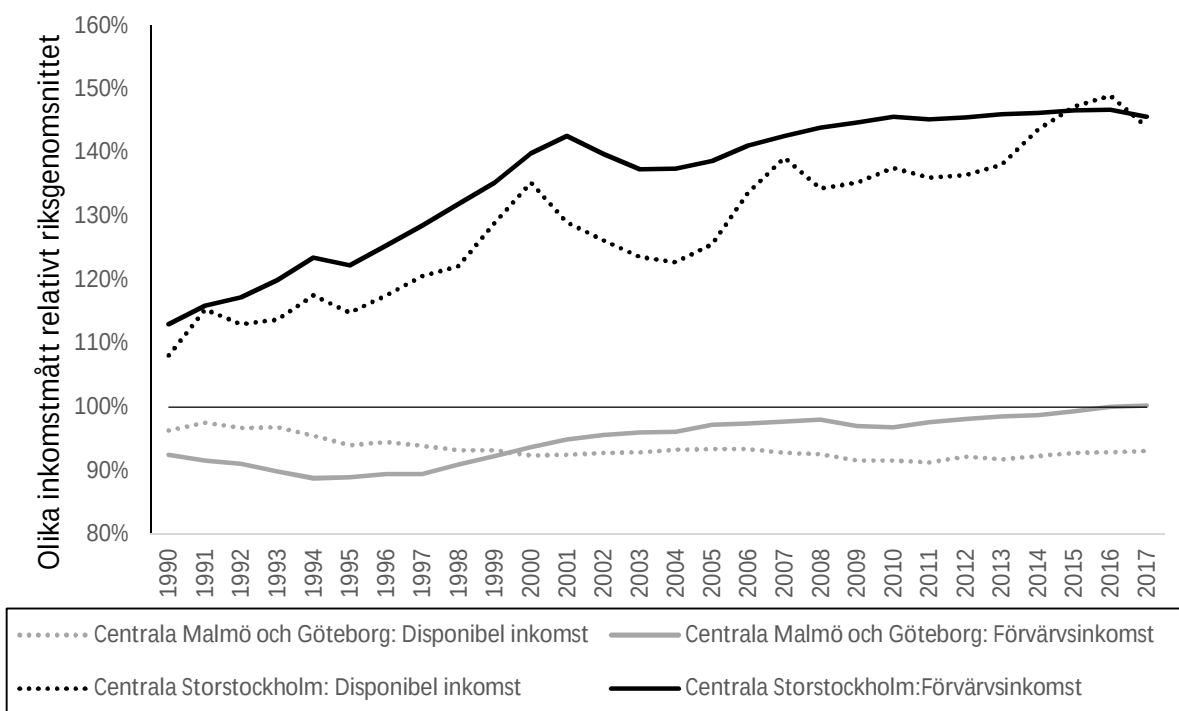
5

Andra perspektiv på land-stad jämförelsen

Vi börjar med att bredda analysen till att även studera Sveriges två andra storstadsområden. Därefter studerar vi utvecklingen mellan land-stad utifrån andra faktorer såsom utbildning, andel utlandsfödda och transfereringar. Avslutningsvis studerar vi om utvecklingen skiljer sig åt mellan individer som, exempelvis, är kvarboende eller inflyttade landsbygdsbor.

5.1 Jämförelse av täta område i Malmö och Göteborg, gentemot täta område i Stockholm

Har andra täta områden utanför Stockholm upplevt samma stora ökning i disponibel inkomst? Eventuellt skulle centrala delar av Malmö och Göteborg som i täthetsfördelningen är placerade i P85-P75 kunna uppleva samma utveckling. Genom att välja ut de 50% mest täta områdena i Malmö och Göteborg vardera, får vi ett innerstadsurval som försöker efterlikna centrala Stockholm. I Figur 12 ser vi hur disponibel inkomst och förvärvsinkomst i centrala Malmö och Göteborg har utvecklat sig relativt genomsnittlig disponibel inkomst i riket. För att jämföra ser vi också utvecklingen för centrala Stockholm (dvs P100-P95). Vi ser en svagt positiv utveckling för förvärvsinkomster och en svagt negativ utveckling för disponibel inkomst i Malmö och Göteborg relativt genomsnittet för riket. För 2017 är den genomsnittliga förvärvsinkomsten i centrala delar av Malmö och Göteborg i paritet med riksgenomsnittet, men för disponibel inkomst ligger Malmö och Göteborg 7% under riksgenomsnittet. Det tycks alltså inte finnas andra täta områden i Sverige som följer Stockholms positiva inkomstutveckling.

Figur 12. Disponibel inkomst och förvärsinkomst relativt riksgenomsnittet för centra delar av Storstockholm, Malmö och Göteborg. 1990-2017.

En separat indelning av Malmö och Göteborg efter befolkningstäthet (Se figur A4-A6) visar att i Malmö och Göteborg är det inte de mest tätta områdena som har högst disponibel inkomst (i Malmö har de glesa områdena högst disponibel inkomst och i Göteborg så har P95-P85 och P05-P00 högst disponibel inkomst). Utvecklingen över tid är emellertid i stort sett densamma för de olika grupperna. För Malmö finner man dock en negativ utveckling för de mer tätbefolkade områdena (Malmös P100-P95, P95-P85, P55-P45) i disponibel inkomst medan de mer glesbefolkade delarna (P15-P00 och P05-P00) följer riksgenomsnittet.

5.2 Skillnader i utbildning, andel utlandsfödda och arbetsrelaterade inkomster

Det kan vara intressant att bredda analysen och studera andra relevanta utfall som kan påverka polariseringen i Sverige. I figur 13-15 visar vi den relativa utvecklingen i genomsnittliga utbildningsår, andel utlandsfödda och arbetsrelaterade transfereringar för våra befolkningstäthetsgrupper. I figur A7-A9 visar vi även de absoluta skillnaderna mellan grupperna. De arbetsrelaterade transfereringarna inkluderar dels de arbetsrelaterade ersättningarna såsom föräldrapenning och sjukpenning och dels A-kassa, sjukersättning och aktivitetsersättning (innan 2003 förtidspension och sjukbidrag). Ålderspensioner och försörjningsstöd är däremot inte inkluderande.

Figurerna i appendix (A7-A9) som visar de absoluta förändringarna över tid, visar som förväntat att andelen invandrare och antalet utbildningsår är högre i tätare delar av landet och att de arbetsrelaterade inkomsterna är lägre. De relativa figurerna visar emellertid intressanta skillnader i utvecklingen av variablerna¹³. För det första, även om den relativa förändringen i utbildning är ganska lik för grupperna, så finner man att den procentuella ökningen i utbildningsår är större i P15-P05 och P05-P00 än i P95-P85 och P55-P45.

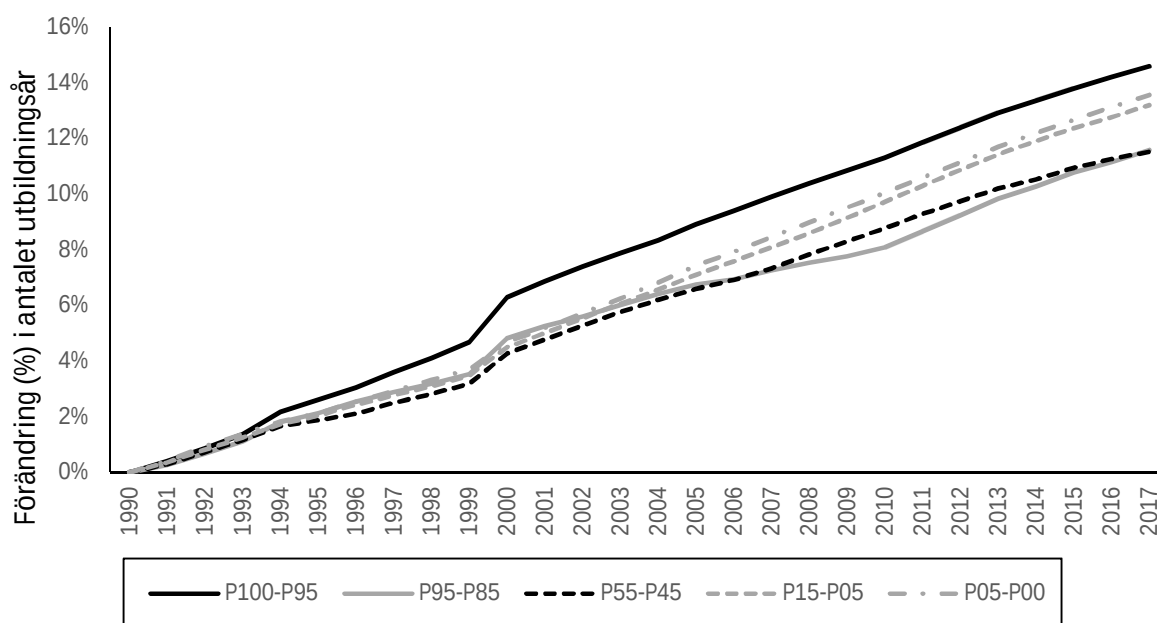
För det andra så visar figur 14 att den relativa ökningen i andelen utlandsfödda är större i P55-P45, P15-P05 och P05-P00 än i P100-P95 och P95-P85 (dvs Stockholm). Det finns dock en viktig skillnad mellan de mest glesa delarna (P15-P05 och P05-P00) och mitten av täthetsfördelningen (P55-P45): för P55-P45 så har den relativa ökningen i andelen utlandsfödda varit stor under hela perioden, men för P15-P05 och P05-P00 så är det först under den senare delen av perioden som andelen utlandsfödda har ökat kraftigt.

Slutligen, de genomsnittliga arbetsrelaterade transfereringarna ökade kraftigt under 90-talet för att därefter falla efter 2004. I enlighet med våra tidigare resultat finner vi att ökningen i arbetsrelaterade transfereringar

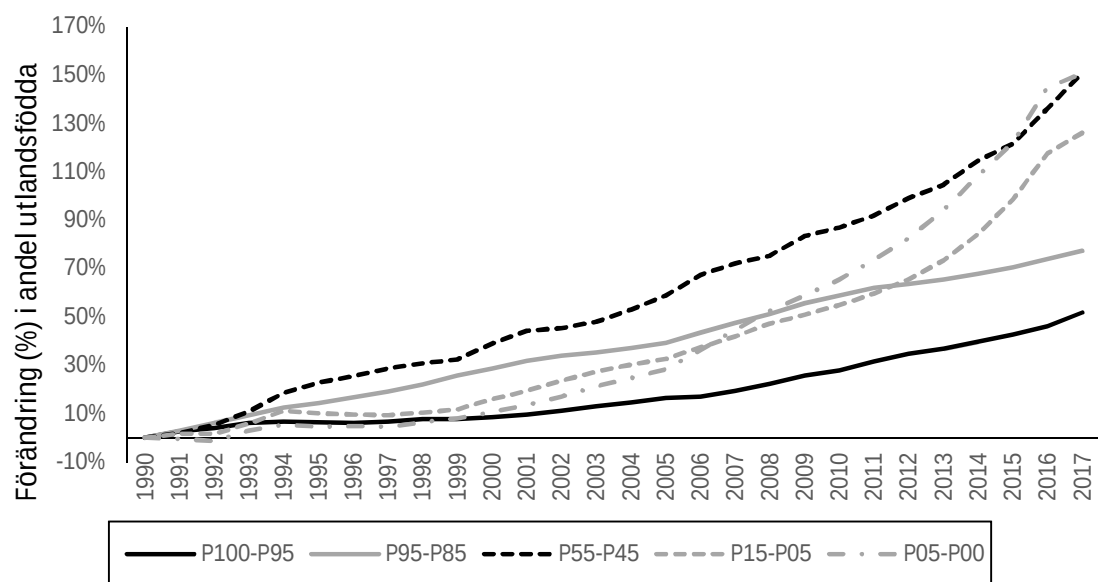
¹³Hoppet år 2000 beror på att samtliga gymnasieutbildningar har gjorts treåriga och inte tvååriga vilket innebär en generell ökning i befolkningens utbildning.

var minst i Stockholm under 90-talet. Vi finner även att de arbetsrelaterade transfereringarna föll mest på landsbygden – särskilt för P05-P00. För P05-P00 så har de genomsnittliga transfereringarna faktiskt utvecklats från att vara högst i landet 2004 till lägst i landet 2017 (se figur A9).

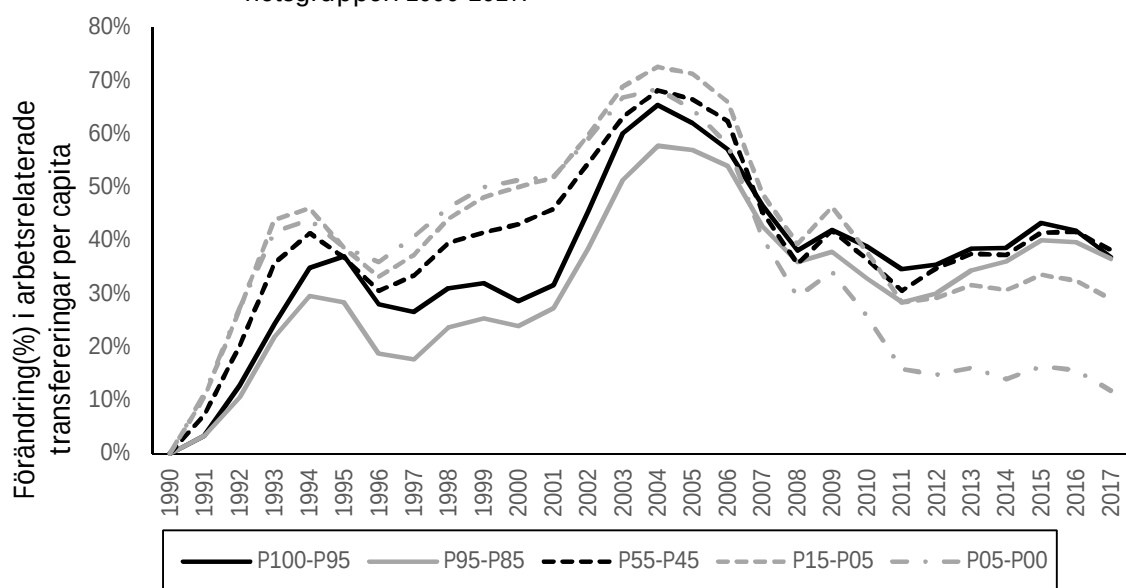
Sammanfattningsvis kan man konstatera att utvecklingen för våra tre utfall riskerar leda till större polarisering. Större utbildningsskillnader, en relativt större ökning av utlandsfödda på landsbygden och fallande transferering på landsbygden kan skapa ett politiskt missnöje på landsbygden.

Figur 13. Förändring i antalet utbildningsår för våra befolkningståthetsgrupper. 1990-2017.

Figur 14. Förändring i andel utlandsfödda för våra befolkningstärhetsgrupper. 1990-2017.

Figur 15. Förändring i individernas genomsnittliga transfereringar för våra befolkningstärhetsgrupper. 1990-2017.

5.3 Utvecklingen för en specifik kohort uppdelat på kvarboende och inflyttade

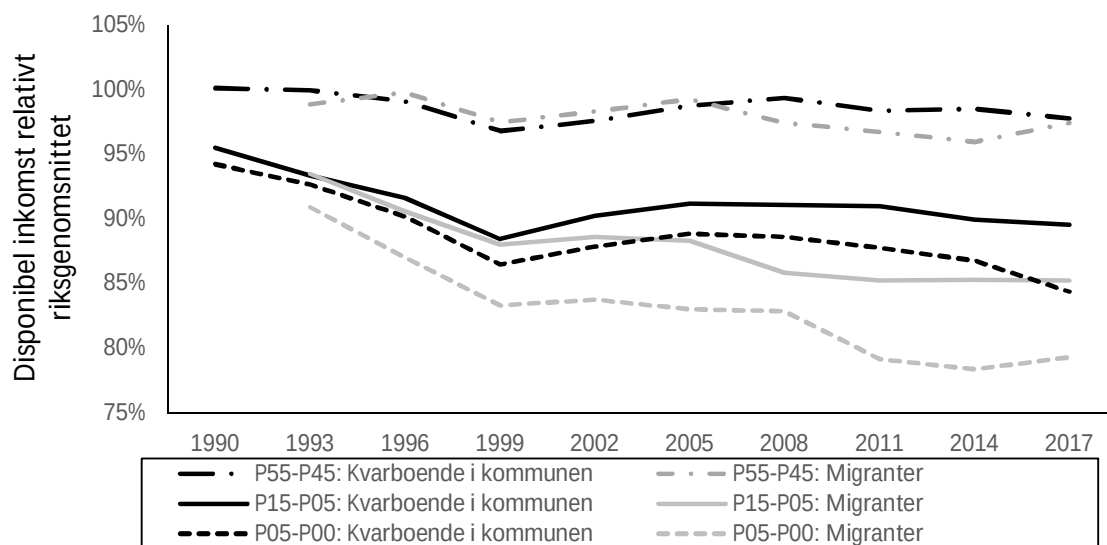
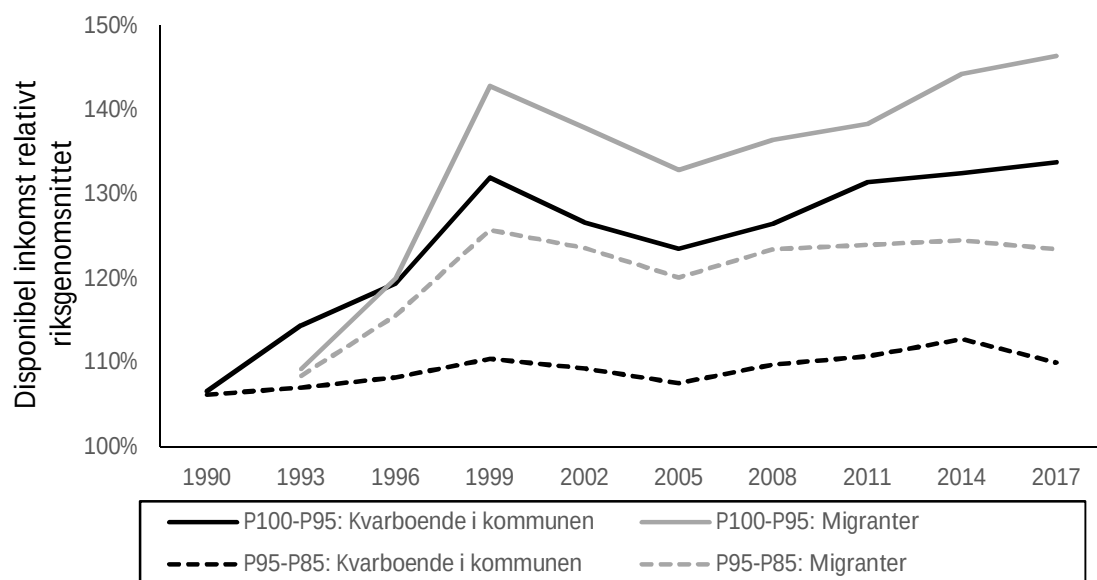
En annan utgångspunkt är att jämföra befolkningen utifrån om de är kvarboende landsbygdsbor eller inflyttade landsbygdsbor, respektive om de är kvarboende stadsbor eller inflyttade stadsbor. Enligt agglomerationsteori så beror stadens utveckling delvis på ett inflöde av produktiva individer och därför är det intressant att studera grupperna, de kvarboende och de inflyttade, var för sig.

Vi delar alltså upp grupperna utifrån om de bor kvar i samma kommun som de bodde i 1990 eller om de flyttat till kommunen¹⁴. Detta medför att det inte tillkommer yngre kohorter till urvalet utan att vi följer en kohort som är i arbetsför ålder redan 1990. För att göra grupperna, de kvarvarande och de inflyttade, jämförbara begränsar vi jämförelsen till individer som är 37 eller yngre 1990. Detta medför att individerna fortfarande är kvar i arbetskraften 2017. Orsaken är att främst yngre flyttar och utan en sådan restriktion kommer, över tid, de kvarboende bestå av en allt större andel pensionärer jämfört med den inflyttade gruppen. Nu är de kvarboende i genomsnitt 3 år äldre än de inflyttade.

I figur 16 (P100-P95, P95-85) och figur 17 (P55-P45, P15-P05 och P05-P00) ser vi resultatet av jämförelsen. För det första kan man konstatera att utfallet skiljer sig åt mellan stockholmsgrupperna: P100-P95 och P95-85, medianen: P55-P45, och landsbygdsgrupperna: P15-P05 och P05-P00. För P100-P95 och P95-85 har den inflyttade gruppen en högre disponibelt inkomst än den kvarboende gruppen. Skillnaden är över 10% och uppstår under 90-talet. Under 2000-talet är skillnaden konstant.

För P55-P45 finner man att den kvarvarande och inflyttade gruppen har samma disponibla inkomst. För landsbygdsgrupperna, å andra sidan, ser vi att den inflyttade gruppen har lägre disponibel inkomst än den kvarboende gruppen och att skillnaden ökat under de senaste 10 åren. Om detta beror på att inflyttade är mera lågproduktiva eller om den inflyttade gruppen skiljer sig på något annat sätt är oklart.

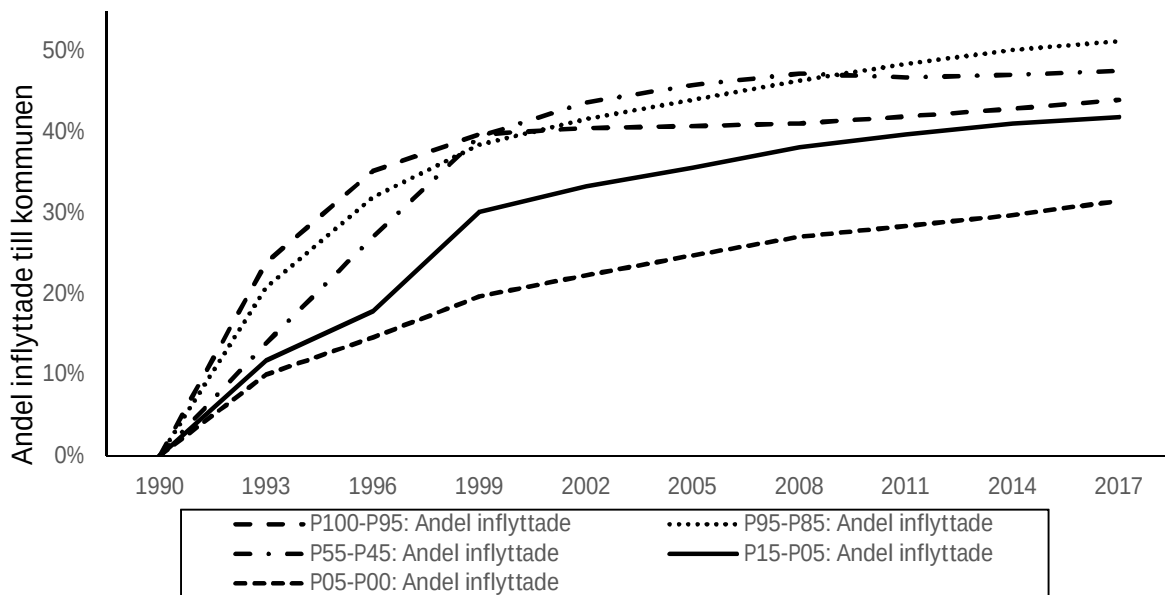
¹⁴Det betyder å andra sidan att man kategoriseras som inflyttad om man byter kommun men fortfarande bor kvar i samma P-grupp.

Figur 16 och 17. Genomsnittlig disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen. Uppdelat på om individerna har bott i kommunen 1990 eller om de har migrerat till kommunen (för individer 37 år och yngre 1990). 1990-2017.

Att skillnaderna mellan kvarboende och inflyttade främst uppstår under 1990-talet beror på vårt sätt att konstruera urvalet, dvs att det inte finns ett kontinuerligt inflöde av fler unga i urvalet. Detta betyder att mobiliteten är hög under 90-talet (se figur 18 som visar när inflyttning sker), när individerna fortfarande är unga och rörliga, och att inflyttningen därefter minskar kraftigt eller upphör. Framförallt är det tydligt för P100-P95. Figur 18 visar att för P100-P95 sker det i stort sett ingen fortsatt inflyttning under 2000-talet: andelen inflyttade är ca 40% i början av 2000-talet och 43% år 2017. Delvis speglar detta svårigheterna att komma in på Stockholms bostadsmarknad – om du inte kommer in på bostadsmarknaden när du är ung så är det mycket svårt när du är äldre.

Sålunda, för de inflyttade som flyttar främst till Stockholm under 90-talet, är inkomstutvecklingen bättre än för den kvarboende gruppen. Efter detta (dvs under 2000-tal) så är skillnaden oförändrad. Den högre disponibla inkomsten för den inflyttade gruppen beror sannolikt på att de skiljer sig åt från den kvarboende gruppen: de är sannolikt mera produktiva och bidrar till positiva agglomerationseffekter för Stockholm.

Figur 18. Andel inflyttade i kommunen (för individer 37 år och yngre 1990). 1990-2017

6

Avslutande diskussion

Collier (2018) beskriver städer med synnerligen stora agglomerationseffekter som metropoler med höga löner och höga boendekostnader. Exempel på metropoler är London, New York och Paris. Denna rapport visar att Stockholm – och då främst de centrala delarna av Storstockholm – tycks ingå i denna exklusiva grupp av metropoler. Inga andra delar av Sverige, inte heller välmående område i Göteborg eller Malmö, följer utvecklingen i centrala Stockholm.

Collier och Venables (2017) undersöker vem som får överskottet – inkomster som skapas av agglomerationseffekter – i metropolerna. I en modell som tar hänsyn till humankapitalskillnader i arbetskraften finner de att upp till 1/3-del av agglomerationseffekten går till högproduktiva individer i staden och resten går till fastighet- och markägare¹⁵. I vår studie stöds dessa modellresultat av att kapitalinkomsterna ökat nästan uteslutande i Stockholm och att förvärvsinkomsterna ökade kraftigt i Stockholm under 90-talet. Fastighetspriserna i Stockholm har även ökat mer än i andra delar av riket (Söderberg m.fl., 2014).

Bör utvecklingen motverkas med åtgärder? I det fall utvecklingen styrs av agglomerationseffekter – vilket är en form av överavkastning i staden – bör man överväga att beskatta fastighet- och markägare på överskottet. Collier (2018) menar att det inte finns några ekonomiska eller moraliska skäl för att fastighet- och markägare skall vara vinnare av förtätning och därför efterlyser han specifika mark- och fastighetsskatter för staden. Detta är ett relativt okontroversiellt förslag för även om alla skatter har snedvridande effekter är ekonomer överens om att skatter på

¹⁵För modeller som inte tar hänsyn till humankapitalskillnader i arbetskraften finner man att hela överskottet går till fastighet- och markägare.

land och fastigheter har mycket små effekter på individers beteende; land och fastigheter kan inte flyttas för att undvika skatt. Ett mera kontroversiellt förslag som Collier föreslår är att beskatta de högproduktiva individerna som gynnas av agglomerationseffekterna i staden: de som blir mera produktiva som en följd av att arbeta nära andra högproduktiva individer. Tanken är att en statlig marginalsatt som riktar sig mot staden fördelar överskottet på hela befolkningen. Förslaget kan även motiveras utifrån Autors (2019) forskning för USA. Han finner att lönepremien av att arbeta i staden har i stort sett försvunnit för lågutbildad arbetskraft; en lönepremie som under 70-90-talet var i stort sett lika stor för lågutbildad arbetskraft som för högutbildad arbetskraft. Detta förslag kan ha snedvridande effekter genom att exempelvis minska inflödet av högproduktiva individer till staden och därmed minska tillväxten i staden. Det skulle å andra sidan kunna gynna tillväxten i andra delar av landet. Den förväntade nettoeffekten är dock mycket osäker.

Om en större internationell konkurrens ökar klyftorna mellan land och stad i Sverige är oklart. Det finns tecken på att det kan vara så men minskade inkomster på landsbygden kan även bero på nationella faktorer såsom demografi (fler pensionärer) och ett utflöde av humankapital från landsbygden.

Det är även intressant att konstatera att för Sveriges mest glesa delar (där 15% av befolkningen bor) har ökningen i andelen utlandsfödda varit kraftigt under 2010-talet. Skillnaden i andelen utlandsfödda är fortfarande mycket stor gentemot storstäder men den relativa ökningen är mer än dubbelt så stor på landsbygden. Med vetskapen om att de senaste årens flyktinginvandring har fördelats mera jämt än tidigare över Sverige så är detta inte förvånande. Mer förvånande är att per capita transfereringarna på landsbygden har utvecklats från att vara högst fram till och med 2005, men att de efter 2005 minskat och är lägst i landet för 2017. Transfereringarna har alltid varit låga i centrala Stockholm, men nu är de faktiskt lägre i Sveriges mest glesa områden. Båda dessa förändringar – en ökad andel utlandsfödda på landsbygden och lägre transfereringar – riskerar att skapa politisk splittring och öka polariseringen mellan land och stad.

7

Slutsatser

Vår främsta slutsats är att polariseringen mellan land och stad framförallt drivs av utvecklingen i centrala Stockholm. Delvis kan utvecklingen i Stockholm förklaras av ett inflöde av produktiva individer som sannolikt bidrar till ekonomisk tillväxt och förstärker agglomerationseffekterna i Stockholm.

För centrala Stockholm (5% av Sveriges befolkning) har de disponibla inkomsterna ökat kraftigt relativt resten av riket. Den disponibla inkomsten relativt riket har ökat från 15% högre i början av 90-talet till runt 50% högre efter 2015. Även för resten av Storstockholm (10% av befolkningen) finner vi ett positivt inkomstgap relativt riket; men detta gap har endast ökat från 10% till 16% över tid. Vi har kunnat konstatera att ökningen för centrala Stockholm främst beror på ökade kapitalinkomster (under hela perioden), ökade förvärvsinkomster (under 90-talet) och att de arbetsrelaterade inkomsterna i Stockholm minskat mindre än i resten av riket (efter 2005).

Under 90-talet motverkade de sociala trygghets- och transfereringssystem att de regionala sysselsättningsskillnaderna i disponibel inkomst ökade ytterligare. Det finns även en oförklarad skillnad som uppstår efter 2006. Ökningen sammanfaller med Alliansens valvinst och beror eventuellt på ändringar i skattesystemet. Jobbskatteavdraget och minskad fastighetskatt är sannolika faktorer.

Disponibel inkomst faller tydligt med gleshet men det är främst för befolkningen i Sveriges mest glesta delar (15% av befolkningen) som gapet i disponibel inkomst är stort, ca 10%. Gapet har ökat med ca 5% över tid. Gapet är större, ca 20%, för förvärvsinkomster vilket visar att en stor del

av de låga förvärvsinkomsterna på landsbygden utjämnas av skattesystemet och de sociala trygghets- och transfereringssystemen. Kapitalinkomsterna för både medianen av befolkningsfördelningen och Sveriges glesa delar är små.

Resultaten för landsbygden (ovan) beror å andra sidan på hur Sveriges befolkning rangordnas: om frågan studeras från ett befolkningsperspektiv eller ett geografiskt perspektiv. Ett befolkningsperspektiv betyder att man följer exempelvis det som är Sveriges 5% mest glesa befolkning över tid (men där de geografiska områdena ändras över tid) och ett geografiskt perspektiv betyder att man följer över tid det som år 2017 är Sveriges 5% mest glesa område. I och med att landsbygdsbefolkningen blir mindre över tid så blir skillnaden mellan land och stad mindre för befolkningsperspektivet (som för resultaten ovan) än för ett geografiskt perspektiv där befolkningens flyttmönster styr uppdelningen mellan land och stad. Man kan tolka det som att landsbyggsförutsättningarna förändras på ett sådant sätt att den disponibla inkomsten på landsbygden faller men att befolkningen anpassar sig på ett sådant sätt (flyttar) att det faktiska fallet i disponibel inkomst för Sveriges landsbygdsbefolkning är mindre.

Valet av rankingsmetod besvarar olika frågor och det finns inget korrekt sätt att ranka landsbygden över tid. Vill man studera hur individen upplever förändringen i sitt närområde är 2017-års ranking att föredra. Den personliga upplevelsen av ett relativt stor fall i disponibel inkomst på landsbygden är reell (runt 10-15%). Men samtidigt visar statistiken att (enligt den löpande rankingen) fallet är mindre ($< 5\%$) för det som definieras som Sveriges mest glesa område över tid. För tolkningen är detta viktigt: urbaniseringen minskar skillnaderna mellan land och stad (genom att göra att färre påverkas av landsbygdens negativa ekonomiska faktorer) men samtidigt ökar skillnaderna mellan land och stad för de som bor kvar på landsbygden.

Referenser

Alcidi, C., Ferrer, J., Musmeci, R., Di Salvo, M. och Pilati, M. (2018). "Income Convergence in the EU: Within-country regional patterns". CEPS Commentary, February 2018

Almqvist, A. (2016). "Regional inkomstjämlighet i Sverige". Enheten för ekonomisk politik och arbetsmarknad, Landsorganisationen i Sverige.

Autor, D. (2019). "Work of the past, work of the future". AEA Paper and Proceedings 109: 1–32.

Autor, D., Dorn, D. och Hanson, G. (2013). "The China syndrome: Local Labor Market Effects of Import Competition in the United States". American Economic Review, 103(6): 2121–68.

Barro, R. och Sala-i-Martin, X. (1991). "Convergence across States and Regions". Brookings Papers on Economic Activity, 1: 107–182.

Collier, P. (2018). The Future of Capitalism: Facing the New Anxieties. HarperCollins Publishers, New York.

Enflo, K. (2016). Regional ojämlikhet i Sverige. En historisk analys. SNS Analys nr 33.

Enflo, K. och Rosés, J. (2015). "Coping with regional inequality in Sweden: structural change, migrations, and policy, 1860–2000". Economic History Review, 68(1): 191–217.

Finanspolitiska rådet (2018). Svensk finanspolitik, Finanspolitiska rådets rapport 2018. Stockholm.

Gbohoui, W., Lam, R. och Lledo, V. (2019). "The Great Divide: Regional Inequality and Fiscal Policy". IMF Working Paper, WP/19/88.

Glaeser, E. och Gottlieb, J. (2009). "The Wealth of Cities: Agglomeration Economies and Spatial Equilibrium in the United States". *Journal of Economic Literature*, 47(4): 983–1028.

Gluschenko, K. (2018). Measuring regional inequality to weight or not weight? *Spatial Economic Analysis* 13: 36-59.

Moretti, E. (2013). *The New Geography of Jobs*, Mariner Books, New York.

Nunn, R., Parsons, J. och Shambaugh, J. (2018). "Americans Aren't Moving to Economic Opportunities". Brookings, November 2018. <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2018/11/19/americans-arent-moving-to-economic-opportunity>

OECD (2016), *OECD Regions at a Glance 2016*, OECD Publishing, Paris.

Ottaviano, G. (2019), "The economic geography of sovereignist Europe". VOX, CEPR Policy Portal.

Regeringens proposition. 2003/04:100 Fördelningspolitisk redogörelse, Bilaga 3.

Stockholms handelskammare (2019).

Telegraph (2016). <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/11/16/that-misleading-breitbart-map-explained-how-trumps-dominance-acr/>

Tillväxtanalys (2018). "Regional agglomeration of skills and earnings – from convergence to divergence?". PM 2018:09.

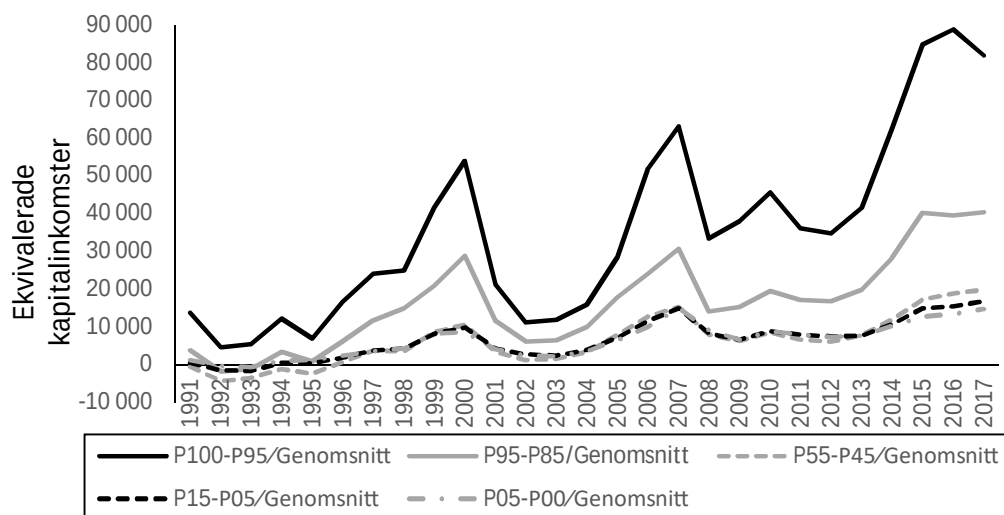
Venables A. (2018). "Globalization and urban polarization". *Review of International Economics*, 26(5). 981–996

Waldenström, D., Bastani, S. och Hansson, Å. (2018). "Konjunkturrådets rapport 2018. Kapitalbeskattnings förutsättningar". Stockholm: SNS Förlag.

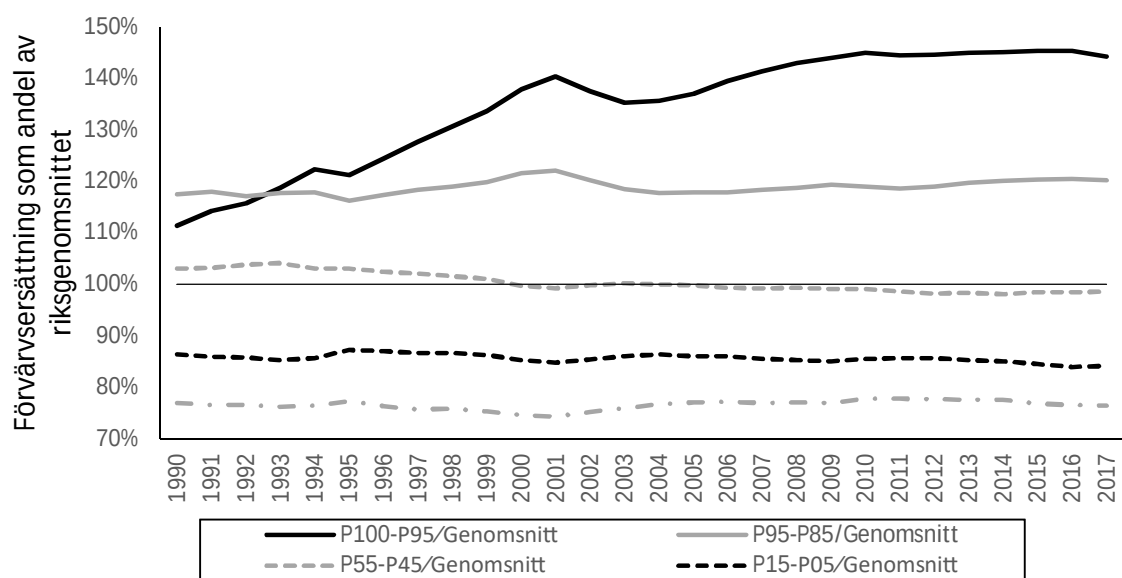
Appendix

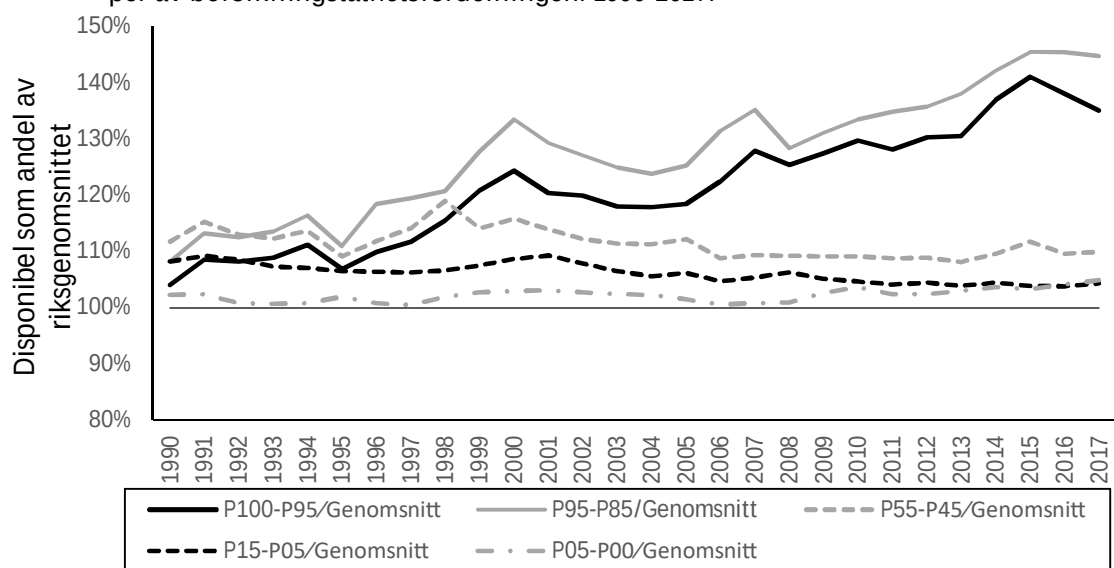
Figur A1. Fördelningen av P100-P95 (ljus grå), P95-P90 (mörk grå) och P90-P85 (svart).

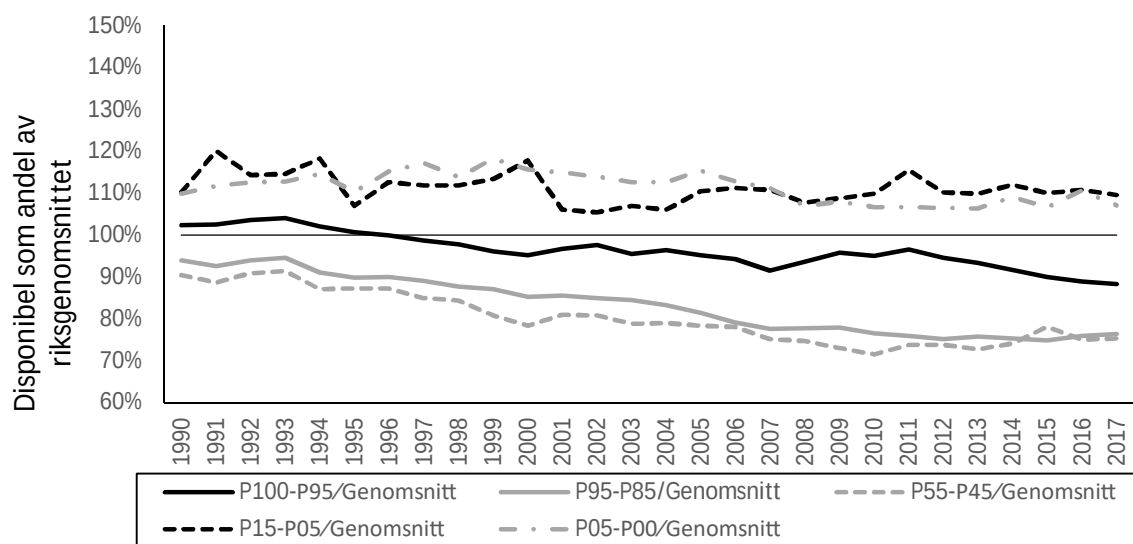
Figur A2. Ekvivalerade kapitalinkomster (inflationsjusterade). 1991-2017.

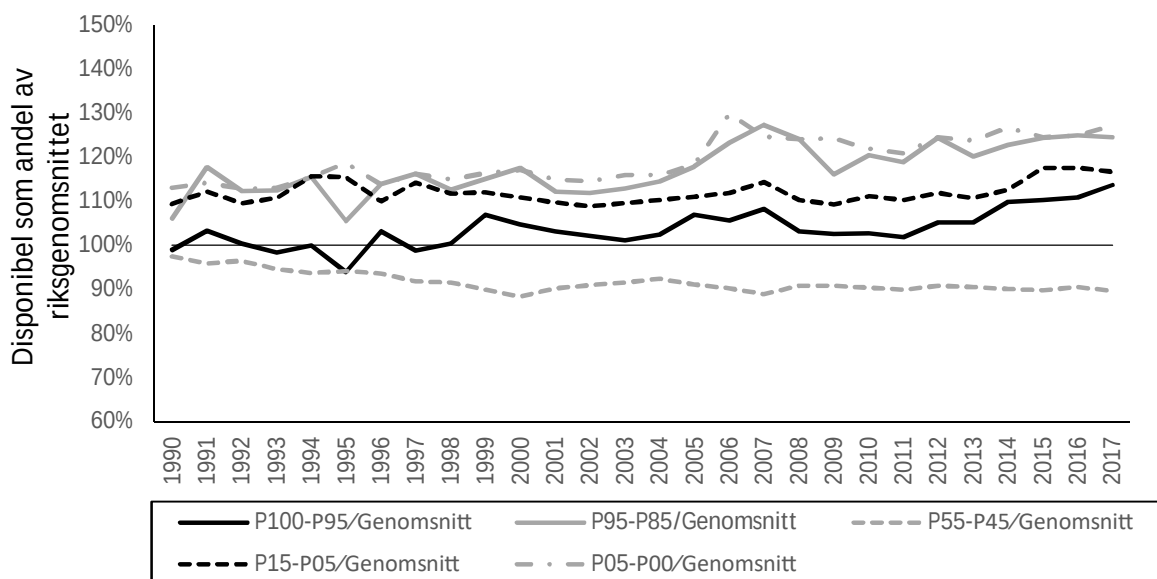
Figur A3. Förvärvsersättning relativt riksgenomsnittet för olika grupper av befolkningstäthetsfördelningen. 1990-2017.

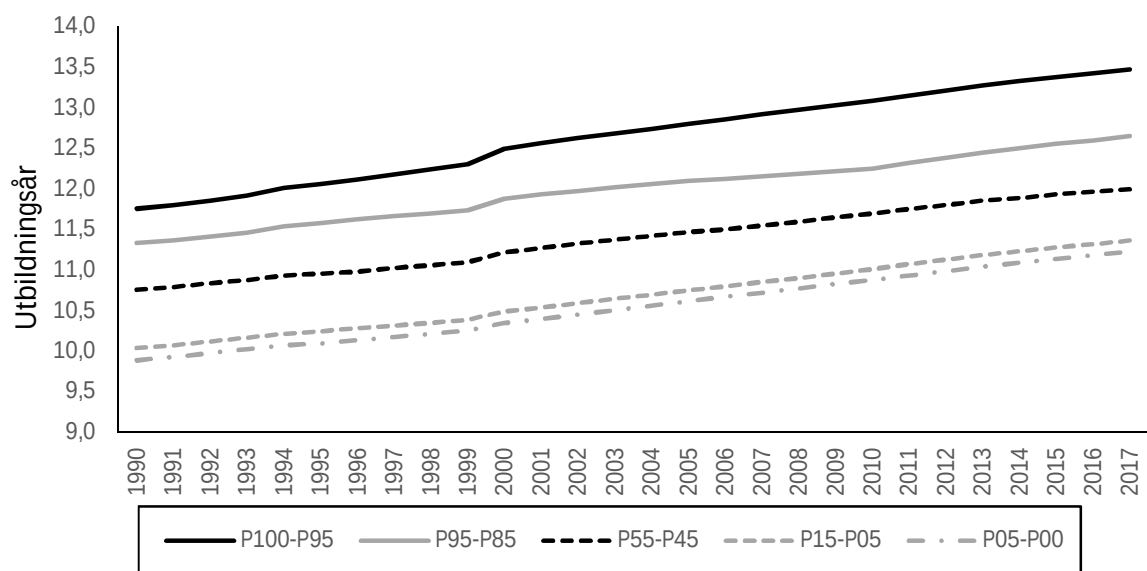
Figur A4. Genomsnittlig disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av Stockholms befolkningstäthetsfördelning. 1990-2017.

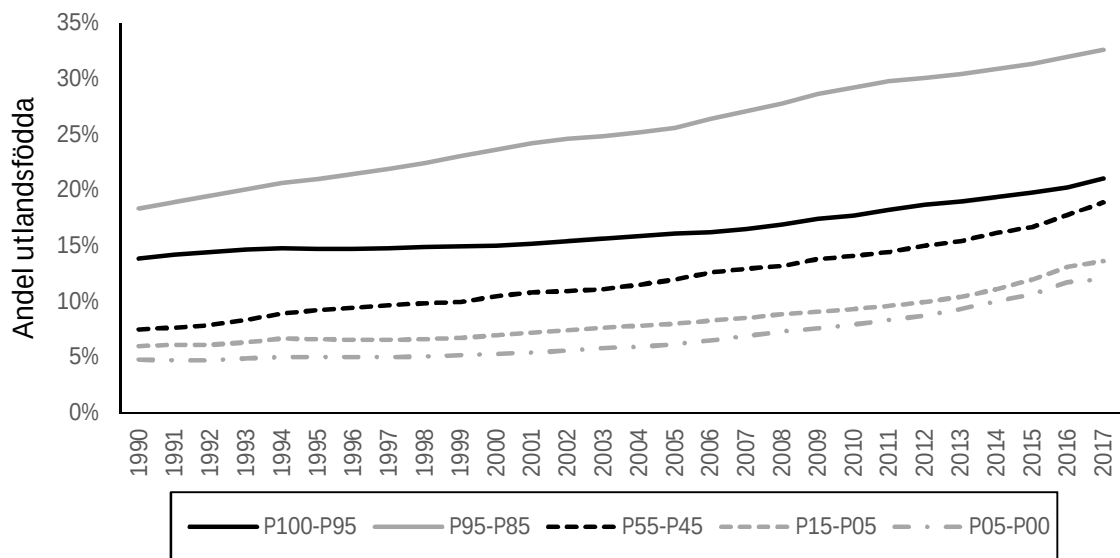
Figur A5. Genomsnittlig disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av Malmös befolkningstäthetsfördelning. 1990-2017.

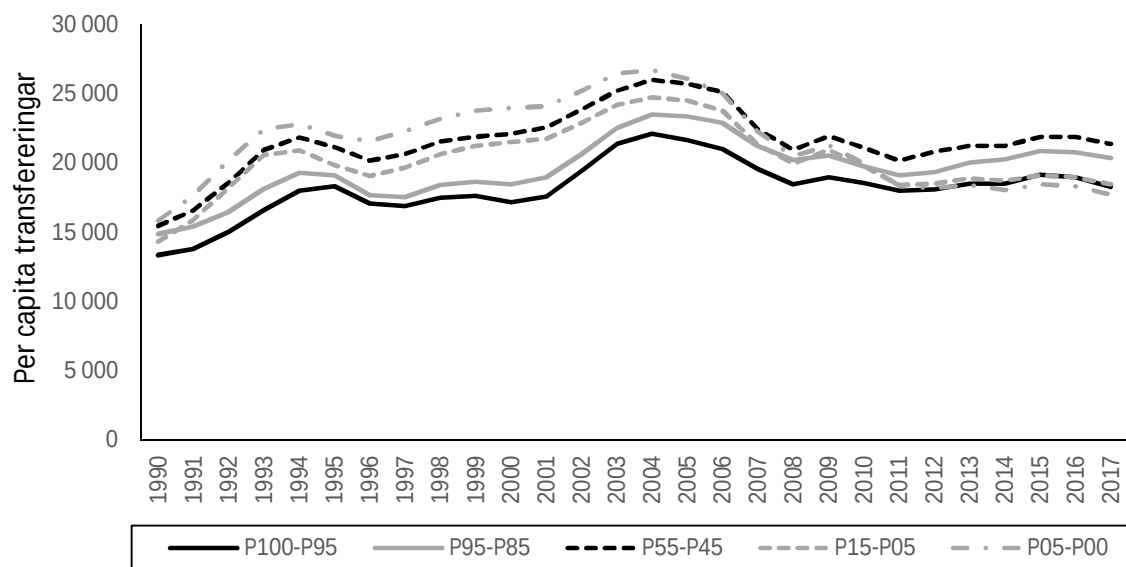
Figur A6. Genomsnittlig disponibel inkomst relativt riksgenomsnittet för olika grupper av Göteborgs befolkningstäthetsfördelning. 1990-2017.

Figur A7. Absoluta skillnader i antalet utbildningsår för våra befolkningstäthetsgrupper. 1990-2017.

Figur A8. Absoluta skillnader i andel utlandsfödda för våra befolkningstäthetsgrupper. 1990-2017.

Figur A9. Absoluta skillnader i tranföreringar för våra befolknings-
täthetsgrupper. 1990-2017.

Tidigare utgivet av AgriFood

Rapporter

- 2009:1 Vad uppnås med rättvisemärkning?
- 2010:1 Produktionsfunktioner i jordbruket
- 2010:2 Ett rum med utsikt – vad är landskapet värt?
- 2010:3 Jordbruket, växthusgaserna och effektiva styrmedel
- 2010:4 Djurvälstånd och lönsamhet – var står vi idag?
- 2010:5 Bränsle för ett bättre klimat – marknad och politik för biobränslen
- 2011:1 Handel med hinder – effekter av tullar på EU:s jordbruksimport
- 2011:2 Societal Concerns – Domestic policy choice and international competitiveness
- 2011:3 Vem äger våra fiskevatten? – en studie av fastigheter med fiske-rätt
- 2011:4 Pristransmission i den svenska livsmedelskedjan
- 2011:5 Lantbrukskooperativa företag – deras betydelse för konkurrensen inom livsmedelskedjan
- 2011:6 Från gård till butik – vilka småskaliga livsmedelsföretag tar steget?
- 2012:1 Mål som styrmedel – målet för den offentliga konsumtionen av ekologiska livsmedel
- 2012:2 Tillväxt, specialisering och diversifiering – hur har jordbruket förändrats de senaste 20 åren?
- 2012:3 På spaning efter ett innovationssystem för landsbygdsföretag
- 2012:4 Samhällskostnader för yersinios och shigellos i Sverige
- 2013:1 Matlandets ambassadörer – en politisk vision i ett socialt nätverk
- 2013:2 Private standards – leveling the playing field for global competition in the food supply chain?
- 2013:3 Från gröda till föda – skånsk livsmedelsproduktion i siffror
- 2014:1 Origin labelling of food - costs and benefits of new EU legislation for Sweden

- 2015:1 Landsbygdsnytta – som motiv för stöd till landsbygden
- 2016:1 Överlappande styrmedel – ett problem för jordbrukets miljöpolitik?
- 2016:2 Plats att växa – geografi och tillväxt i svenska kommuner
- 2016:3 Vem stannar kvar? – närhet till högskola och val av bostadsort
- 2016:4 EU:s jordbrukspolitik – hur ser reformtrycket ut inför 2020?
- 2017:1 Innovation på landsbygden – uppkomst och spridning av nya idéer i glesa miljöer
- 2017:2 Impacts of direct payments – Lessons for CAP post-2020 from a quantitative analysis
- 2018:1 Reformen av CAP 2013 – Lärdomar för en bättre jordbrukspolitik efter 2020
- 2019:1 Värden i svenskt yrkesfiske
- 2020:1 Naturbetesmarkens framtid – en fråga om lönsamhet

Policy Brief

- 2010:1 Fiskebaserade företag – hur kan de utvecklas?
- 2010:2 Nyttan av att bekämpa livsmedelsrelaterade sjukdomar
- 2010:3 Resursrätten i svenskt fiske
- 2011:1 Varför exporterar vissa livsmedelsföretag men inte andra?
- 2011:2 Livsmedelspriser i Sverige: butikens lokalisering och konkurrens
- 2011:3 En grönare jordbrukspolitik – både miljönytta och kostnader
- 2011:4 Vad kostar biologisk mångfald jordbruket?
- 2012:1 Överföring av ängs- och hagmarkers värde
- 2012:2 Förenkling av handelsprocedurer – ett sätt att stödja utvecklingsländernas export
- 2012:3 Biogas från gödsel – rätt att subventionera?
- 2012:4 Export av livsmedel – till vilket pris?
- 2013:1 Traktor till salu – fungerar den gemensamma marknaden?

- 2013:2 Drivmedel från jordbruket – effekter av EU:s krav
- 2013:3 Gårdsstödsreformen positiv för sysselsättningen
- 2013:4 Varför är vissa bönder mer effektiva än andra?
- 2013:5 Varför välja mjölkrobot? – en analys av ett investeringsbeslut
- 2013:6 Sluta slänga maten – gör det någon nytta?
- 2014:1 Svenska nötköttsproducenter kan minska sina kostnader
- 2014:2 Större alltid bättre? – pris och kvalitet på svensk torsk
- 2014:3 Kan gårdsstöden sänka arbetslösheten?
- 2014:4 Innovationer på landet - behövs särskilt stöd?
- 2014:5 Får fiskaren betalt för miljömärkning
- 2014:6 Att stoppa MRSA hos grisar – är det lönsamt?
- 2015:1 Östersjön mår bättre när lantbrukare Greppar Näringen
- 2015:2 Tjänster från ekosystem – till nytta för både jordbruk och samhälle
- 2015:3 I pappas fotspår – vad tjänar barn till jordbrukare och fiskare?
- 2015:4 Att veta eller inte veta – vill konsumenter ha information om livsmedel?
- 2015:5 Samhällskostnader för fem livsmedelsburna sjukdomar i Sverige
- 2015:6 Skatt på handelsgödsel – ett billigt sätt att minska övergödningen?
- 2016:1 Handelsförmåner för u-länder – hur påverkas exporten?
- 2016:2 Som far sin – varför bli fiskare eller jordbrukare?
- 2016:3 Stöd till lantbruket för ett renare hav?
- 2016:4 Samverkan kring habitatförvaltning höjer avkastningen i jordbruket
- 2016:5 Skyddszoner i jordbruket – betalt för resultat?
- 2017:1 Bättre landsbygdsprogram efter utvärdering?
- 2017:2 Bättre förvaltning och mindre subventioner – vägen mot ett hållbart fiske
- 2017:3 God inkomstutveckling inom jordbruket

- 2017:4 Bredband ger sämre betyg
- 2018:1 Rationellt slöseri? – att förstå ineffektivitet i svenska mjölkföretag
- 2018:2 Ojämlighet och fattigdom i svenskt jordbruk
- 2018:3 Påverkar egna märkesvaror priserna på livsmedel?
- 2018:4 Side-effects of vessel scrapping in Sweden
- 2018:5 Kött och klimat – hur påverkar EU:s stöd utsläppen av växthusgaser?
- 2018:6 Jordbruk utan produktion – ett hinder för tillväxt?
- 2018:7 Större utrymmer för burfiske – är det lönsamt?
- 2018:8 Förlorad miljömärkning – påverkas priset på torsk?
- 2019:1 What's in it for Africa? EU fishing access agreements and exports
- 2019:2 Är certifierade livsmedel lättare att exportera?
- 2019:3 Brexit: impacts on agricultural markets in the UK and the EU
- 2019:4 Lönar sig det svenska kontrollprogrammet för salmonella?
- 2019:5 Sälar och småskaligt fiske – hur påverkas kostnaderna?
- 2019:6 Snabbare bredband – alltid bra eller finns det även negativa effekter?
- 2019:7 Inkomster i svenskt och nordiskt fiske
- 2019:8 Ger startstödet yngre jordbrukare?
- 2019:9 EU:s inkomstförsäkring för jordbrukare – behövs den?
- 2019:10 Att se och uppleva sälar – betydelsen av en turistnäring
- 2019:11 Att täta en läcka – fungerar en klimattull på jordbruksprodukter?
- 2019:12 Resurser att utnyttja - hur effektivt är det svenska jordbruket?
- 2019:13 Ökat fiske efter havskräfta – med risk för lägre priser?
- 2019:14 Vikten av att synas - nya verktyg för att värdera ekosystem- 76 tjänster
- 2019:15 Första, andra, tredje - såld på fiskauktion till bättre pris?
- 2020:1 Övergödning i Östersjön – politik som förvärrar problemen

- 2020:2 Övergödning i Östersjön – åtgärder som fungerar
- 2020:3 Märkning av livsmedel för ett bättre klimat – vad tycker konsumenten?
- 2020:4 Odlade alger – ett framtidshopp?

Fokus

- 2016:1 Ursprungsinformation om mat på restaurang
- 2017:1 Nya stöd till natur- och kulturmiljöer – vad kan vi lära av andra?
- 2017:2 Bag-limits på torsk i Öresund
- 2018:1 Stallgödsel i en cirkulär ekonomi
- 2018:2 Intäkter för svenska kräddfiskare på västkusten
- 2018:3 Hummerfiske på västkusten – mer lönsamt med färre yrkesfiskare?
- 2019:1 Kulturmiljöer i odlingslandskapet – hur kan de bevaras?
- 2019:2 Fiske och säl – en analys av möjligheter till samexistens
- 2019:3 Kapitalförsörjning på landsbygden och EU:s finansiella instrument
- 2020:1 Transport av stallgödsel – lärdomar från Nederländerna och Danmark
- 2020:2 Var är det lönt att fiska? - en analys av fisket i svenska regioner

Kort om AgriFood Economics Centre

AgriFood Economics Centre utför kvalificerade samhällsekonomiska analyser inom livsmedels-, jordbruks- och fiskeriområdet samt landsbygdsutveckling. Verksamheten är ett samarbete mellan Sveriges lantbruksuniversitet och Lunds universitet och syftar till att ge regering och riksdag vetenskapligt underbyggda underlag för strategiska och långsiktiga beslut

Alla publikationer kan beställas kostnadsfritt via www.agrifood.se

AgriFood Economics Centre
Box 7080
SE-220 07 Lund
SWEDEN

www.agrifood.se
mail: info@agrifood.se

